

PE0584

DOREL
DORIAN

DE
„N-AR FI
IUBIRIE“

PIESĂ
ÎN TREI
PĂRȚI

PSA 635/12

INCHINARE

Nenumăraților Petre Teiu, Ene Cristea, Pandelescu, eroi și, în egală măsură, coautori ai acestor piese privind dobândirea unei noi calități etice și devenirea noastră comunistă, ca oameni ai acestor ani.

Pentru tot ajutorul, înțelegerea și, mai ales, încrederea, în afara cărora aceste pagini n-ar fi existat niciodată.

Dorel Dorian

PERSONAJELE:

Petre Teiu	45—48 de ani (cu gamă de interpretare, 30—60)
Radu Andone	32—35 de ani
Maria Andone	55—58 de ani
Jana Mincu	22—23 de ani
Natalia Goran	27—30 de ani
Ene Cristea	55—60 de ani
Pandele Manu	20—25 de ani
Valentin Horia	50—52 de ani
Floricele	18—20 de ani.

Numărul personajelor episodice, în funcție de posibilitățile teatrului.

Obișnuita ridicare a cortinei, un motiv melodic discret ca începutul unei destăinuirii și, în sfârșit, câteva raze de lumină descoperind, în întunericul scenei, un pian. Aplecată deasupra claviaturii — cu concentrarea profesionistei — Maria Andone : nu mai e tină, degetele lungi, subțiri, și-au mai pierdut din agilitate... și reflectorul o cercetează îndelung, surprins parcă de căldura interpretării.

În colțul opus al scenei, ca atrasă de muzică, o fată îmbrăcată în alb : o privire deschisă, un zîmbet trist și, mai presus de orice, o simplitate cuceritoare. Cu liniștea gravă a marilor emoții s-a apropiat de rampă. Comentator lucid, muzica va adăuga confidenței... numai ceca ce nu stă în puterea cuvintului.

INTERPRETA JANEI : Numele meu este M. N. (de fiecare dată numele adevărat al actriței). Fac teatru de aproape șase ani, am jucat în tot felul de piese, iar rolurile — unii dintre dumneavoastră ar putea confirma — n-au fost din cele mai ușoare. De ce însă — și pe bună dreptate — toată această confidență ? Am să vă spun : eroina al cărei rol îl voi interpreta astă-seară — Jana Mincu — a murit în urmă cu numai câteva luni. Și mi se întâmplă pentru prima oară — încerc un sentiment îndeajuns de ciudat — să interpretez rolul unui om care în urmă cu numai câteva luni s-ar fi putut afla aici, în fața mea, la numai câțiva pași... Cum se explică totuși că am acceptat rolul ? Pornind pe urmele Janei, pe la Aluniș, Frumoasa, Tăureni, prin Oltenia, și întâlnind mulți dintre prietenii și tovarășii ei de muncă, oameni prin care a crescut și a devenit de fapt ea, „Jana Mincu“, am înțeles un lucru emoționant și care, totodată — cum să vă spun ? — a schimbat și rolul și semnificația pieșei... poate chiar și ceva din felul meu de a înțelege viața. Jana Mincu, într-adevăr, a murit. Dar pentru maestrul Ene Cristea... (S-a întors spre scenă). Tovarășe Cristea !

CRISTEA (descoperit de reflector în întunericul scenei) : Pentru mine, Jana trăiește și azi. Și-i aceeași fată plină de viață, săritoare, puțin băiețoasă. (Reflectorul se stinge.)

INTERPRETA : Iar pentru Pandelescu, care a iubit-o... (șoptit, spre scenă) — nu te superi că le-am spus, nu-i așa ? — (Pandelescu, cu nelipsita-i muzicută — același joc al reflectorului —, pare c-ar voi să-i răspundă, dar renunță în favoarea unui acord de vis)... și o va iubi totdeauna, v-ați convins și dumneavoastră, Jana va rămâne aceeași fată visătoare, romantică. (Nu fără un anumit umor.) El o vedea mai alt-

fel ! Mai subiectiv ! Iar Floricel, care n-a împlinit nici 18 ani... Unde ești Floricel ? (Reflectorul o descoperă și pe ea în întunericul scenei.)

FLORICEL : Eu n-aș vrea, firește, să vă influențez, dar albul părea anume făcut pentru ea ! Și chiar atunci, în ultima zi, dar noi, desigur, nu știam că-i ultima, Jana era îmbrăcată într-o rochie albă, pe talie, cu câteva pliuri. (Descrierea, în funcție de costumul interpretei.)

INTERPRETA (din nou singură în fața spectatorilor) : Ca vîrstă, era de vîrstă mea ; ca fizic — tot așa... apropiată... Iar Petre Teiu — care a fost pentru Jana mai mult decît un părinte — mi-a mărturisit că atunci cînd rîd și sînt foarte veselă, și mă port ca și cum n-aș fi pe scenă, semănăm ca două picături de apă. Dar asta ar însemna — nu-i așa ? — că toate fetele seamănă puțin între ele ? (Ride încetșor, neînțelegînd că a făcut o mare descoperire.) Despre viața Janei ce să vă mai spun ?

CRISTEA : A fost unul dintre copiii aceia, dacă v-amintiți, aduși cu trenurile prin '46, în timpul secetei...

FLORICEL : Pe atunci avea numai 7—8 ani...

PANDELE (un anumit comentariu muzical care ar putea să însemne : „da, mi-amintesc și eu...“)

CRISTEA : Și Petre Teiu, care aflase că Jana nu mai are părinți, a oprit-o la el.

FLORICEL : Și au trăit numai așa, ei doi... (Eventual, o nouă intervenție a muzicutei lui Pandelescu.) Și a iubit-o ca pe fiica lui, pentru că Teiu rămăsese și el, tot așa, singur.

INTERPRETA (după ce toți ceilalți au reintrat în întuneric) : Da, așa au trăit... Și dacă Teiu era la Albești sau la Codrudeș, pentru că el, ca specialist în intervenții, va dați seama, era mereu trimis cu forajul, Jana de fiecare dată îl însoțea. De altfel și Janei îi plăceau călă-

torile și sondele... Și cele mai frumoase amintiri... Dar nu, să vă întreb mai întâi altceva: știți cum i se spunea Janei?

CRISTEA (ca de foarte departe): Mă băiatele, mă!

PANDELE (îndrăgostit și-acum): Mă Mincule, mă...

FLORICEL: Iar eu, când mă certam cu ea, îi spuneam: Jeanette-știe-tot! Jeanette-știe-tot!

INTERPRETA (din nou singură): Și într-adevăr știa... Pentru că însoțindu-l mereu pe Teiu și trăind printre sonatori, Jana învățase și ea o mulțime de lucruri, și ar fi putut conduce o echipă, chiar și mai multe echipe!... Visul ei, însă, a fost să învețe și să inventeze, cum să vă spun... (cu o naivitate, fără voia ei, amuzantă) așa... un sistem automatizat, ca sonatorii să stea, adică, toți la birouri... și să apese pe butoane, cum sînt la noi la teatru soneriile pentru cabine. Apeși pe un buton — o cabină, adică o sondă!... alt buton — altă sondă... Dar, în sfîrșit... (Muzica, discret, sporește tensiunea momentului.) Acum, o să vă stric puțin dispoziția: cum a murit Jana. (Totul a intrat în întuneric; doar pe fața interpretei mai cad de undeva câteva raze de lumină.) Jana își terminase facultatea la începutul lui iunie; și pentru că tot îi mai rămăsese cîteva săptămîni pînă să intre în producție, a plecat să-l vadă pe Teiu, care se nimerise să lucreze tocmai atunci la un foraj experimental... După sistemul acela nou, dacă ați auzit, al inginerului Radu Andone, care a fost și profesor la institut, la catedră... (Muzica se întrerupe pentru cîteva clipe, interpreta Janei, surprinsă și ea, se întoarce spre pian, dar muzica, la fel de inexplicabil, a reînceput să se audă.) Acum sonda, ce să mai vorbim, fusese forată; Radu Andone, care condusesese personal lucrarea, o considera drept o mare realizare... (Muzica se întrerupe cu totul, Maria Andone, pianista, prăbușindu-se peste clapele pianului.)

MARIA (în șoaptă, poate chiar numai mișcarea buzelor): Apă, puțină apă...

INTERPRETA (încercînd s-o ridice): Maria Andone, ce-i cu dumneata? Ce s-a întîmplat? Să chem poate pe cineva? Să se facă lumină!

MARIA: Nu, te rog. Nimic! Nu s-a întîmplat nimic. Nu vreau să se observe. Continuă!

INTERPRETA: Poate n-ar fi trebuit să vii. Pentru dumneata e totuși un efort, o emoție.

MARIA: Nu, nu... Continuă! Reintră, te rog, în rol. Și explică-le. Să nu se supere.

INTERPRETA (în timp ce muzica revine la primul motiv care a marcat ridicarea cortinei): Tovarășa care ne acompaniază — și care vă roagă s-o scuzați — e Maria Andone. Da, chiar mama inginerului... profesorului Radu Andone... cel cu forajul, de care v-am vorbit mai înainte. În mod obișnuit, firește, ea nu lucrează la noi, la teatru, dar cunoscînd foarte bine întreaga întîmplare — pentru că Maria Andone se afla tocmai atunci la Tăureni — și pentru că ea, ca specialitate, știți, e profesoară de muzică, s-a oferit să ne dea tot concursul și să ne ajute cel puțin la primele spectacole. (Apoi, Mariei Andone) Pot să continui?

MARIA: Te rog...

INTERPRETA: Rămăsesem la sositrea Janei la schelă și vă vorbeam, mi se pare, de sonde, de un nou sistem de foraj și, în sfîrșit, de maistrul Petre Teiu, omul pe care mi-l imaginam — nu știu dacă v-am spus — ca fiind foarte bătrîn și l-am descoperit trecut, e adevărat, de 40, poate chiar de 50 de ani, dar de o neobișnuită tinerețe sufletească. (Aproape simultan, un reflector ne oferă posibilitatea confruntării. Petre Teiu se află în fața noastră și interpreta Janei pare să nu fi exagerat: e un om în vîrstă, și totuși — fără nimic paradoxal — încă foarte tînăr.)

INTERPRETA: Tovarășe Teiu, aș fi vrut să te rog...

TEIU (din dreptul unei etajere de pe al cărei ultim raft se pregătește să aleagă cîteva ziare vechi): Cred că nu mai e nevoie. Tocmai îți pregăteam ziarele. (I le înmînează.)

INTERPRETA (răsfoindu-le): „Viața sonzorului” din 7... „Viața sonzorului” din 8...

TEIU: Da, viața noastră de fiecare zi, dintre 7 și 11 iunie. Tot ce-ai fi vrut să afli e subliniat cu roșu.

INTERPRETA (citind): „Colectivul de foraj experimental al inginerului Radu Andone, cunoscutul specialist în formațiunile de tîrie medie,

marne și argile, a început săparea ultimelor sute de metri..."

TEIU : Treci mai departe, la 8.

INTERPRETA : „Durata mult redusă a forajului — numai 53 de zile — tinând seamă de adâncimea coloanei... straturi... specific... brechie...”
(*In alt ziar.*) 9 iunie...

TEIU (*anticipând*) : Brigada lui Horia începuse de-acum cimentările.

INTERPRETA : 10 iunie...

TEIU : Da, în 10 se terminase cimentarea și au început să apară presiunile.

INTERPRETA : 11 iunie... „Intervenția de înaltă calificare și spiritul de înaltă răspundere al brigăzii conduse de ingenera Jana Mincu...”

TEIU : Pe pagina a doua, în chenar...

INTERPRETA : „...Colectivul de muncitori, ingineri și tehnicieni al schelei Tăureni anunță cu adâncă durere încetarea din viață...” (*Înțelegând că lectura nu poate decît să-l îndurereze.*) Să nu mai citesc?

TEIU : Jana nici n-ar fi întrebat; ar fi aruncat ziarul și ar fi strigat: „Nu-i adevărat, Teiule!” Sau: „Nu vreau să fie adevărat...”

INTERPRETA (*ca la o repetiție*) : „Nu-i adevărat, Teiule! Nu vreau să fie adevărat! Sint tinăra, am 22 de ani... Și vreau să trăiesc! Vreau să fiu fericită!” (*Redevenind ea însăși*) Am spus bine?

TEIU : Jana ar fi spus-o fără cuvinte : cu ochii, cu mâinile...

INTERPRETA (*spune și ea același lucru — cu ochii, cu mâinile, veselă, rîzînd, sărutîndu-l pe Teiu...*) Apoi, se întrerupe, și din nou eu însăși): Și atunci... în ultima zi?

TEIU : Chiar și atunci! Nici n-ajunsesem bine acasă și m-a luat în primire : „Haina cea nouă e pe scaun, îmbracă-o! (*Își îmbracă haina cea nouă.*) Cravata, sus în dreapta, pe etajeră. Vezi, nu-ți strica nodul! (*Își pune și cravata.*) Batista n-o mai căuta; e în buzunarul dinăuntru. (*Verifică, este.*) Și capul sus, zîmbet larg, azi plecăm să petrecem!...”

INTERPRETA (*ca pentru sine*) : Și ați plecat să petreceți...

TEIU : Am plecat? Am fugit! Am ajuns în stație cu sufletul la gură; deși timp ar fi fost berechet, am luat bilete prin față — explicînd la toată lumea „unde” și „de ce” ne grăbim —, am mai așteptat un sfert de oră pe peron, pentru că trenul, ce să faci, sosește la ore exacte, apoi alte trei sferturi în pi-

cioare, pe coridorul unui vagon supraaglomerat... și toate acestea pentru că ingenera Natalia Goran, care locuia tocmai în oraș la blocurile trustului, ne invitate la o mică festivitate! Dar, în sfîrșit, după amiază, la 5,20 (*cu ironie*) am început să petrecem. (*Apoi, odată cu reflectorul care. vizual, îi va întregi replica.*) O masă frumos împodobită, o mulțime de flori și de sticle cu tot felul de etichete, muzica de rigoare, covoarele strînse, vezi bine, să aibă Petre Teiu unde dansa... și în mine, numai eu știu, o dorință, uite așa, să se termine totul mai repede și să mă văd odată plecat! (*In limitele aceluiași decor descoperit de reflector, cîteva spații suplimentare de joc: o masuță cu două fotolii, oarecum distanțate de rest, un mic balcon spre exterior, un telefon presupus într-o încăpere alăturată. Invitații 8—10 persoane, așa cum va reieși de altfel și din replică.*) Sărbătoritul, după cum îți închipui, era inginerul Radu Andone. Gazda — Natalia. Noi îi spuneam Nata. Iar în funcția de capelmaistru, stricîndu-ne tot cheful, tehnicianul acela cu cimentările, Valentin Horia.

HORIA : Îngăduiți-mi, tovarăși, să salut prezența celor mai apropiați colaboratori ai inginerului Radu Andone! (*Toastează.*)

TEIU : Iar colaboratorii, cum ar veni, eram noi : Pandele, care-i tot închidea gura lui Horia și-l așeza jos... (*îl și așază*) ; Cristea care nu băuse la viața lui din păhărele din astea cît degetul... (*le arată*) și nici n-ar fi băut în ziua aceea, să-l tai, că nu degeaba se spune că omul bătrîn are un al șaselea simț. Și, în sfîrșit, mai eram eu (*a intrat și el în cadrul decorului*), și mai era Jana, care se tot învîrtea în fața unei oglinzi (*interpreta intră și ea în rolul Janei*) și-i tot explica lui Cristea, săracu' (*Cristea s-a apropiat și el de oglindă*), de ce-i mai bine să-ți lucrezi rochiile la „Arta modei”, la București, unde, vezi dumneata, aștepți numai șase săptămîni pînă la prima probă.

JANA : Cum ți se pare, nea Cristea?

CRISTEA : Cam albă...

JANA : Tovarășe Cristea!

CRISTEA : Și scurtă.

JANA : În partea din față?

CRISTEA : În partea de jos...

JANA : Ai îmbătrânit, nea Cristea !
Frecție, reumazol ! Ai rămas în urmă cu moda !

CRISTEA (*explodînd*) : Păi, cred și eu ! Moda ! Că la modă mă și gîndeam ! N-am umplut nici prima cisternă cu petrol și — poftim — noua modă !, petreceri, muzică, dans...

JANA (*ca o reclamație*) : Auzi, tovarășe Teiu !

TEIU (*de departe, sălii*) : Da, auzeam... Și mă gîndeam și eu : ce rost are această festivitate ? Am săpat o sondă, e adevărat ! Am ajuns și la petrol, am cimentat și coloana... Dar tu, Radu Andone, și tu, Nata... ba chiar și tu, Valhoria ! Hai, răspundeți, cu mîna pe inimă : n-ar fi fost mai potrivit să mai așteptăm o zi-două, să fi intrat cum se zice în extracție normală, și-abia după aceea, poftim, și festivitatea festivităților ?

JANA : Dacă te-ar vedea cineva, ar zice că vorbești singur.

TEIU : Greu e pînă te obișnuiești.

JANA : Și că te-am adus legat !

TEIU : Ei, nu ! Chiar legat, nu !

JANA : Sau c-ai venit numai așa... de dragul nu mai știu cui.

TEIU : Al rochiei ! Orice rochie se cere înnoită. Sarcină !

JANA : Și nu puteam decît aici (*anticipînd o anumită animozitate*), în prezența tovarășei Nata...

TEIU : Nu, la Nata nu mă gîndisem.

JANA : Sau poate îți închipui (*ceea ce ar întrece măsura*) că mă aflu aici pentru Radu ? !

TEIU : Nici el n-a observat rochia ?

JANA : Că m-oi fi îndrăgostit de descoperirile lui.

TEIU : Oricum, ar fi fost mai frumos să observe.

JANA : ...Dar eu îl cunosc de foarte multă vreme ! L-am avut și profesor ! Și așa, strict din respect...

TEIU : De la „strict“ începe. Asta-i sistemul !

JANA : Și dacă am venit la această sărbătorire e pentru că, științific vorbind...

TEIU : Cînd e de-acu' „științific“ — o-ho-ho ! — e grav !

JANA : E pentru prima oară cînd se reușește un foraj rapid.

TEIU : Și dacă-i și „prima oară“... Gata ! S-a terminat !

JANA : Eu nu-nțeleg ce vrei mata, Petre Teiu ?

TEIU : Aș fi vrut să nu uiți că festivitatea aceasta e organizată de Nata, că Nata îl cunoaște pe Radu ce-

va mai de mult... că a venit la schelă special pentru Radu... Și că nu-mi vine a crede să fi organizat toată această petrecere, cînd n-ar fi fost nici momentul, numai de dragul ochilor tăi.

HORIA : Îngăduiți-i, tovarăși, prietenului dumneavoastră, Valentin Horia...

CRISTEA : Auzi, mă Pandele, te strigă prietenul ! (*Semn să-i închidă gura*).

HORIA (*eliberîndu-se*) : Îngăduiți-mi un toast în sănătatea Mariei Andone ! (*Apropiîndu-se de Maria Andone, care a intrat și ea în atmosfera petrecerii*). Cu regretul imens că fiul dumneavoastră v-a invitat la schelă abia acum, cu ocazia terminării lucrărilor, și că nu v-am cunoscut mai devreme, îngăduiți-mi să mă bucur alături de dumneavoastră, să vă felicit !

CRISTEA (*jocul anterior*) : Pandele, felicită-l și tu !

MARIA (*după ce a ciocnit cu cei mai mulți, în fața lui Teiu*) : Dumneata nu ciocnești ?

TEIU : Pentru bucurie ?

MARIA : Pentru liniștea acestei clipe.

TEIU (*punînd paharul deoparte*) : Nu, în liniștea acestei clipe nu cred !

RADU (*care tocmai s-a apropiat și a reușit să audă ultimele replici*) : Nu crezi ? Interesant. (*Ușor ironic*). Ai putea să ne spui și de ce ?

TEIU (*surprins și, poate de aceea, puțin prea grav*) : În urmă cu o singură oră — și nu mă așteptam să uiți chiar atît de curînd — ne mai aflam pe peron. (*Apoi, Mariei, în timp ce un reflector descoperă un colț de peron*.) Și Radu, dacă n-ai uitat cumva și dumneata, tocmai fusese chemat la telefon... (*Revenînd cu privirea spre Radu, ajuns între timp lângă telefon*.) Și la început — exact ! — ai ezitat să răspunzi... Și-ți părea chiar rău că mama dumitale și cu mine, urmîndu-te (*au intrat și ei în atmosfera peronului*), ne-am așezat pe o bancă (*se și așază*) la numai cîțiva pași...

RADU (*la telefon*) : Nu văd nici un motiv să ne alarmăm chiar dacă presiunea a ajuns la 37 de atmosfere ! E un proces firesc, logic... și stabilizarea presiunii va interveni cu siguranță dintr-un moment într-altul. În orice caz, dacă, prin absurd, ar continua să crească, telefonați, vă rog, la ingineră Natalia Goran, la 11.64. (*A închis telefonul*)

— și s-a apropiat de Maria Andone.)
Mă suspectezi ?

MARIA : De câte ori nu te văd o perioadă mai lungă, îmi pari totdeauna schimbat.

RADU : Poate că agitația, apropierea sfârșitului și emoția. (Și ca s-o împace, conspirativ.) Emoția serbărilor de sfârșit de an, aminteste-ți...

MARIA : Am totuși impresia că se întâmplă cu tine un lucru ciudat. De ce taci ?

RADU : Probabil ca să nu mint.

MARIA : Și când te gîndești că pe vremuri îmi plăcea să cred că sînt singura profesoară căreia elevii nu-i puteau ascunde nimic. Ezitau doar câte-va clipe, apoi... Nu vrei să-mi spui ?

RADU (nu fără rezerve) : Azi urmau să fie extrase primele tone de țitei. Și mai urma — ceea ce ar fi fost esențial — să verific tot ce am făcut pînă azi. Să mă verific !... E amuzant, nu-i așa ?

MARIA : Și-n ultima zi ?

RADU : În ultima zi... (Cu ironie.) A serbării de sfârșit de an, au apărut presiuni în spatele coloanei de extracție¹. Dar asta n-ai cum să înțelegi. Cînd am plecat de la sondă, erau 34 de atmosfere. Cînd am vorbit la telefon — 37 ! De ce zîmbești ?

MARIA : Ți s-a părut. Întreabă-l și pe tovarășul Teiu.

TEIU : Și totuși ai zîmbit, am observat și eu.

MARIA : Poate pentru că nu reușesc să înțeleg de ce atîta agitație în jurul unei sonde. Ce înseamnă o sondă ? Și dacă o să se piardă o sondă ? Nu vor mai exista sonde ? (E gata să ridă.)

RADU : Vor exista. Dar sonda asta, sonda cu nr. 243... sînt totuși eu. Omul care a creat-o. Și cîntarul — pentru că în tot și în toate există

¹ Pentru problematica piesei — pentru evoluția lui Radu Andone, cit și pentru înțelegerea propriuzisă a dramei — precizarea, riguros tehnică poate, că presiunile ar fi apărut bunăoară în spatele coloanei de ancoraj și nu direct în spatele coloanei de extracție, că limita de rezistență variază de la o sondă la alta etc., n-ar fi servit, credem la nimic. Caietului-program, de altfel venind în sprijinul autorului, i-ar rămîne să solicite în mod declarat atenția spectatorului spre înțelegerea procesului apariției presiunilor interioare, umane, și nici o clipă asupra procesului tehnic, nu întîmplător mult și poate încă insuficient simplificat. Și dacă uneori, să admitem, metafora și simbolurile vor forța exactitatea și preciziunea amănunțului tehnic, primii care vor subscrie la această licență vor fi, cu siguranță, adevărații specialiști în petrol.

un cîntar — n-are decît două gradații : ratare și succes.

MARIA : Trebuia să-mi fi spus...

RADU : Nu m-am înstrăinat îndeajuns pentru a-ți comunica liniștit o în-doială.

MARIA : Și nu se mai poate face nimic ?

RADU : Ba da : să nu pui întrebări. E o superstiție. Și să așteptăm. E și singura soluție. Coloana-i calculată pentru 100 de atmosfere. Presiunea n-a ajuns decît la 37. N-am nici un motiv să-mi creez singur obsesii... (Apoi, lui Teiu, grăbind prin aceasta finalul retrospectivei.) Și în general, nu vreau să-mi amintesc de nici un peron (peronul se întunecă), de nici un fel de discuții... (Și reîntîrind simultan în atmosfera festivității.) Ne aflăm aici, în locuința Nataliei Goran, și lumea — poftim ! — petrece, e liniștită, e veselă !

TEIU (ca și la începutul retrospectivei) : În liniștea acestei clipe nu cred ! (Și pentru că Radu, ostentativ, a ridicat din nou paharul.) Și nu crezi nici dumneata... N-are sens ! Nu beau !

RADU (surprins, renunțînd la prima intenție și apropiindu-se de Maria Andone) : Atunci, în doi ! Pentru revedere. Pentru că n-am ciocnit de mult. Și pentru că n-aș fi vrut să-ți faci griji.

MARIA : Dar poate n-ar trebui nici noi, Radule... Poate mai tîrziu...

RADU (încercînd s-o liniștească) : Dacă ar fi existat un pericol real, imediat, tovarășul Teiu s-ar fi aflat în această clipă la sondă.

TEIU : Și inginerul Andone, sînt sigur, n-ar fi întîrziat să-l urmeze.

RADU (agravînd) : O ipoteză ? O sugestie ? O prevenire ?

TEIU : Mai mult, poate. (Ridicînd paharul ca pentru un pact mutual.) O dovadă de încredere.

RADU (din nou cu ostentație, renunțînd să mai bea) : Nu ! Pentru încredere, pentru... înțelegere, pentru... stimă și pedagogie, refuz ! (Noua intervenție a lui Horia îl va găsi de acum în colțul opus, cit mai departe de Teiu și Maria Andone.)

HORIA : Tovarăși, îngăduiți-mi... (Și pentru că nimeni nu-l ia în serios.) Sau nu ! Îngăduiți-mi, vă rog, mai tîrziu !

JANA (din apropierea lui Radu, mi-zînd pe surpriză) : Sînteți prost dispus, nu-i așa ?

RADU (neconvins): A, nu... O impresie...

JANA: Mi-am dat seama din felul cum v-ați așezat aici, în fotoliu.

RADU: M-am așezat, cred, normal.

JANA: Vă înșelați. (Apoi, ca o dovadă.) La facultate cel puțin, mi se dușese vestea, era suficient să vă văd apropiindu-vă de catedră, ca să-mi pot da seama de tot. Și cum vă merge cu sănătatea, cu lucrarea... și dacă aveți vreun motiv de îngrijorare...

RADU (preluind): Iar la limită... tot ce gîndesc, ce mă frîmîntă, ce simt...

JANA (dezarmant): Da. Totul.

RADU: Atunci, și-n clipa aceasta... Putem verifica!

JANA: În clipa aceasta, încercați să fiți ironic... sobru... distant (cu părere de rău) și, pe cît se poate, să găsiți un pretext pentru a schimba subiectul discuției.

RADU: A, nu... deloc! (Încercînd s-o dezmință și implicit confirmînd.) Mă gîndeam doar că nu v-am văzut de mult.

JANA: Iar eu... Încă din primul semestru.

RADU (conversație de salon): În vacanță?

JANA: Da, ultima vacanță.

RADU: Și peste cîteva luni...

JANA (preluind): Cu diploma în buzunar, cu trei stampile și „cu distincție“...

RADU: Mi se pare c-ați susținut ceva legat de foraj.

JANA: Noi metode de intervenție. (Apoi, nemairezistînd „conversației“ și izbucnind într-un hohot de ris.) M-ați făcut să rid.

RADU: Dar n-am spus nimic...

JANA: Tocmai pentru asta. Dumneavoastră îmi vorbeați de intervenții, iar eu mă gîndeam ce amuzant ar fi să mă invitați la dans: profesorul cu fosta lui studentă...

RADU (ridicîndu-se și invitînd-o): Sînteți invitată.

NATA (ca din pămînt lingă ei): Și tocmai în momentul în care Radu Andone se pregătea să se incline în fața partenerei, soarta — în persoana ingineriei Natalia Goran — interveni între ei. (Apoi, Janei.) Ți-l răpesc! Și ca să nu intrăm în conflict, cu aprobarea și sub privirea încurajatoare a familiei.

MARIA (amuzată de scenă): Nu te-ai schimbat deloc, Nata!

NATA (la brațul lui Radu): Toată arta e să nu se observe schimbările.

MARIA: Și așa cum te țiam dintotdeauna: spirituală, cu surîsul pe buze.

NATA: O femeie care surîde e de două ori mai tînără.

MARIA: Categorie, fără ezitări.

NATA: Ezitățile sînt specialitatea bărbatilor.

MARIA: Și, tot ca de obicei, rea.

NATA: A fost visul meu... Dar n-am avut înclinații, talent.

MARIA: O fată atît de capabilă...

NATA: Inutil, talentul e nativ.

HORIA: Tovarăși, îngăduiți-mi să ridic un pahar în cinstea Nataliei Goran!

CRISTEA (în șoaptă): Ce faci, Pande?

PANDELE (cu referire la Horia): S-a calculat! La următorul e sub masă!

HORIA (continuînd toastul): Dar nu în cinstea gazdei atît de primitoare, închin. Și nici a ingineriei, atît de capabile... presupun, ci a femeii, a simplei Nata (și întorcîndu-se spre ea), da, Nata... pentru că tu, Nata... (celorlalți) și cînd spun „tu“, mă gîndesc la eternul și neînlocuibilul „tu“, cel de-al doilea personaj al existenței umane, nelipsit în casă, pe stradă, în familie sau... în afara familiei, dar în esență, „tu, Nata“, femeia care iubește și nu poate avea altă menire. Să bem, tovarăși! (Începe primul să aplaude.)

MARIA (lui Teiu, observînd că nici nu s-a atins de pahar): În locul dumitale, cel puțin aș fi aplaudat.

TEIU: Au aplaudat alții și pentru mine. (Și vizîndu-l direct pe Radu, a cărui reacție a urmărit-o tot timpul toastului.) Și fără nici un fel de rezerve. Din toată inima!

RADU (nerezistînd): Am impresia că am început să mă bucur (umplîndu-și un nou pahar) de o prea mare atenție...

TEIU (nu fără aluzie): Nu era nevoie să-l umpli... Paharul de alături e tot al dumitale. De la toastul anterior.

RADU: Și în general, beau cît îmi place, aplaud cît vreau, iar în problema relațiilor mele cu Nata, pentru că aici voi ai să ajungi...

TEIU (anticipînd): Preferi să ți se spună ceea ce îți convine.

RADU: Îmi convine absolut tot!

TEIU: În urmă cu o jumătate de oră, în tren, părai mai puțin convins.

RADU (minimalizînd): Să presupunem...

TEIU : Numai că, spre deosebire de mine, dumneata... uiți mult mai ușor.

RADU : În privința Natei, n-am uitat niciodată nimic.

TEIU : Atunci e și mai grav : te minți !

RADU (*infirmând*) : O cunosc de peste zece ani !

TEIU : Așa cum a „cunoscut-o“ probabil și mama dumitale...

MARIA (*regretînd c-a fost amestecată*) : Tovarășe Teiu !

TEIU (*surprins*) : Sau poate ai uitat și dumneată că, în urmă cu o jumătate de oră, aflîndu-ne pe același coridor al vagonului și la aceeași fereastră, aveai cu totul altă părere... Să vă reamintesc atunci... Ar fi păcat să nu vă reamintesc.

(*Intr-un alt colț al scenei se luminează coridorul unui vagon de cale ferată. Muzica, jocul luminilor etc. accentuează senzația de mișcare a trenului.*)

NATA (*în tren*) : Peste 20 de minute, în Vălureni. Peste alte 10, în jurul unei mese frumos ornate...

RADU (*de la aceeași fereastră a vagonului*) : Și, în sfîrșit, va începe.

NATA : În sfîrșit, se va termina.

RADU (*surprins*) : Aveam impresia că apropierea festivității...

NATA : Abia o aștept ! Dar nu festivitatea. Nu mă înțelege greșit !

RADU : Atunci ?

NATA : Clipa ! Singura clipă în care inginerul Radu Andone nu-i nici prea absent, nici foarte preocupat...

RADU : Si există ?

NATA : Da. Atunci cînd termini un calcul, un proiect, un studiu, și n-ai început următorul.

RADU : Mă și imaginez : plicticos, susceptibil...

NATA : Îngrozitor ! Și ceea ce-i mai grav : tandru, declarativ ! (*Imitîndu-l*). „Nata, dacă te gîndești bine, viața noastră e ciudată...”

RADU (*prins*) : Și-ntr-adevăr e ciudată.

NATA : „Și familia, din moment ce există atîtea familii, iar noi ne cunoaștem de atîția ani și ne vedem în fiecare zi...” Mă urmărești ?

RADU : Nu.

NATA : Te gîndești la creșterea presiunii ?

RADU : Sper să se fi oprit la 37.

NATA : Ei, vezi, tocmai acesta-i meritul acelei clipe ! Nu mai există nici un fel de sonde, presiuni, și devii lucid, domestic, dispus chiar, la limită, să mă ceri în căsătorie.

RADU : Nu pot înțelege de ce n-ai amînat festivitatea !

NATA (*imputare și alint*) : Deci, nu mă ceri...

RADU : Nata !

NATA : Nu, acum e prea tîrziu ! Cereră se respinge ! (*Și „parafînd”*). Nu ! Nu ! Nu !

RADU (*prins totuși de joc*) : Obișnuitul „nu”.

NATA : Și totuși, a fost o zi. Acum vreo doi sau trei ani. Tu îți apărâi, dacă nu mă-nșel, disertația și trebuia să urci undeva sus, la un fel de tribună...

RADU : Mi-amintesc. (*Și ca din amintire*). „Dezmințind teoriile unanim acceptate privind imposibilitatea forajului rapid în formațiunile de tărîe medie, marne și argile...”

NATA (*întrerupîndu-l*) : Și la un moment dat, nu te-am mai auzit. Îți vedeam doar mișcările, gesturile, ca printr-o perdea de lumină. Și mă gîndeam că, în clipa în care vor începe aplauzele, noi vom fugi din sală — și nu știam unde vom fugi — și că, pe neașteptate, pentru prima oară, fără nici o introducere, mă vei întreba... (*Un șuierat prelung de locomotivă*.)

RADU : Și atunci ai spus : „Nu”.

NATA : Pentru că și atunci, în ultima clipă, ai fost ridicol, penibil...

RADU : Dar ai auzit foarte bine, Nata ! S-au ridicat absolut toți împotriva caracterului pur teoretic al lucrărilor mele.

NATA (*ironică*) : Și tu ai promis, firește, că viitoarea ta lucrare va fi concretizarea... și aplicarea... și descoperirea practică... și așa mai departe !

RADU : Dar era datoria mea, înțelege !

NATA : Dacă ai fi știut, dimpotrivă, să surzi și să-i sfidezi, dacă ai fi fost puternic și ai fi fost tu însuși, așa fi fost a ta !

RADU (*nedreptățit și într-un fel disperat*) : Nata !

NATA : Și a mai fost o zi, acum un an, mi se pare, pe la sfîrșitul lui septembrie, cînd ai descoperit acest nou sistem de foraj.

RADU (*naiv*) : Și am venit în aceeași seară la tine să-ți spun...

NATA : Nu ! Nu atunci ! Cîteva săptămîni mai tîrziu, pe peron. Și cînd din nou, penibil... ridicol... parcă te aud !

RADU (*tot ca din amintire*) : „Fii liniștită, Nata ! Vom avea asigurate

- toate condițiile. Firește, la început un confort limitat..."
- NATA: Acceptai să schimbi laboratoarele și bibliotecile institutelor bucureștene pe mirajul unei schele!
- RADU (*explicându-se, parcă*): Dar au venit la mine, Nata! Au insistat! Nu puteam să-i refuz!
- NATA: Dacă ai fi rupt în clipa aceea biletele și mi-ai fi spus: „Nu, Nata! N-are sens! Rămânem aici!” (*un nou șuierat de locomotivă*), aș fi fost a ta!
- RADU (*nestăpănit*): Dar am venit! Am forat. Am realizat un record. Ai organizat o festivitate!
- NATA: Aștept clipa.
- RADU: Încetează!
- NATA: Aștept să devii lucid. Festivitatea nu înseamnă nimic.
- RADU: Atunci, de ce ai organizat-o?
- NATA: Pentru ca să-ți ofer prilejul unei sărbătoriri. (*Ironică*). În prezența unor iluștri brigadieri, șefi de echipă și alte mari personalități. Pentru ca să-ți amintești că nu ești făcut să trăiești la capătul pământului! Și că-i stupid să perseverezi în a fi un umil inginer de teren, atunci când ar putea exista un „mai bine”, „mai sus”.
- RADU: Dar înțelege-mă, Nata!
- NATA: Dacă mi-ai fi răspuns: diseară, după terminarea festivității, plecăm... aș fi fost a ta!
- RADU (*disperat, poate, că o pierde*): Nata! (*Un șuierat prelung de locomotivă; la o altă fereastră a aceluiași vagon: Maria Andone și Teiu.*)
- MARIA: Eu nu văd bine fără ochelari. Cine-i alături de Radu? Cu cine vorbește?
- TEIU (*nu fără subtext*): Cu Nata...
- MARIA: Dar nu se poate! Nici nu seamănă! (*Intr-adevăr, Nata are cu totul altă coafură: părul strins, sau, dimpotrivă, lăsat lung.*)² Nataaa!
- NATA (*apropiindu-se de ea*): Te ascult, Maria Andone.
- MARIA: Aproape să nu te recunosc.
- NATA (*revenind la vechea coafură*): Lăsat lung, părul îmi alungește fața.
- MARIA: Și totuși, acum o oră, pe peron...
- NATA (*schimbându-și și felul de a vorbi*): O oră în viața unei femei poate fi decisivă.
- MARIA: Zimbeai cu totul altfel.
- NATA: Asortat cu coafura.
- MARIA: Parcă ați fi două Nate!
- NATA: Ai ghicit! Sintem chiar două. Două surori.
- MARIA (*pentru că discuția a căpătat tonul unei glume*): Acum ești din nou Nata, cea pe care o cunosc.
- NATA: Cea de-a doua o să încerce să nu vă mai deranjeze.
- MARIA: Confuziile sînt de obicei amuzante.
- NATA: Cele grave — Radu ar putea să ne confirme — sînt tragice.
- RADU (*dinafara momentului, solici-tînd întreruperea retrospectivei*): Dar nu înțeleg!...
- NATA (*în timp ce trenul reîntră în întineric*): Se întîmplă uneori să înțîlnești un om, să-ți faci visuri și să constăți că te-ai înșelat. Cele două Nate se retrag.
- RADU (*pe tonul anterior, de data aceasta însă lui Teiu, în locuința Natei*): Nu! Pe dumneata nu te înțeleg! De ce-ai ținut să-mi reamintești toată această discuție?
- TEIU: Pentru că există o singură Nata și-i stupid să te minți! Pentru că dumneata cunoști adevăratul mobil al acestei festivități. Și pentru că există discuții care ar trebui să te cutremure!
- HORIA: Tovarăși, îngăduiți-mi să ridic un pahar în cinstea eminentului specialist Radu Andone, care într-un termen record de numai 53 de zile... (*Aplauze, muzică și respectata tradiție a ciocnirii paharelor cu sărbătoritul, care, pentru a salva aparențele, încearcă să pară bine dispus.*)
- RADU (*Janei, ultima care s-a apropiat de el*): Vă mulțumesc!
- JANA: Numai că n-aș vrea să bem nici pentru eminență și nici pentru recorduri.
- RADU: Mă faci curios...
- JANA: N-o să rîdeți?
- RADU: Promit.
- JANA: Pentru prima frază cu care v-ați început cursul în anul III. (*Insistînd.*) Amintiți-vă...
- RADU: N-am pic de memorie.
- JANA (*citindu-l*): „Vă doresc cumplită și nobila pasiune — pe vremuri îi spuneam splendida nebulie — de a studia forajul la forma epuizantă, de neînțeles în afară, și de a căuta soluții și sisteme noi, chiar și acolo

¹ Păstrarea sau renunțarea la momentul plecării spre schelă — deci ultimele opt replici — la aprecierea regiei.

² Ar fi de dorit, poate, păstrarea de-a lungul întregii piese, a acestei sublinieri, am spune, „fla-grant vizibile”, a tuturor trecerilor de la Nata — cochetă, spirituală, afectuoasă, la Nata — sobră, lucidă, interesată. Firește, fără ostentație.

unde, în mod logic, n-ar mai părea să fie “

RADU: Mi se pare că stăteai în rîndul I, chiar lîngă margine... *(Își apropie paharul ca pentru a ciocni.)*

JANA *(întîrziind)*: Și pentru încă ceva: pentru confidența de la sfîrșit.

RADU *(mirat)*: A fost și o confidență? Sînt pierdut.

JANA *(citînd)*: „Iertați-mi forma puțin discursivă și lirismul expunerii...”

RADU: A, da... *(Amintindu-și.)* „La vîrsta dumneavoastră am fost și eu îndrăgostit de această idee a navigației în adîncurile straturilor meoțiene și sarmațiene... care se numește foraj. Am fost și — de ce să ascund? — am rămas.”

JANA: Să bem pentru acești mari îndrăgostiți.

RADU: Și pentru tăria — pentru că mai există un secret — pentru tăria de a-ți repeta cu înverșunare, ani la rînd, „eu pot, eu vreau, eu trebuie”. Și, cum ar fi adăugat Nata: „împotriva oricui și a orice!”

JANA: Dar asta-i... o glumă! Nici dumneata nu crezi... *(Și pentru că simte că nu e o glumă.)* Nu! Pentru asta nu beau!

(În același moment se aude sunînd telefonul. Radu, urmat în fugă de Cristea și mai apoi de Jana, se retrage în „colțul telefonului“.)

RADU: Alo!.. Da'!.. Andone la telefon. Nu se aude! Cît ați spus? 41 de atmosfere? La ce oră? Mai tare, vă rog! Ce importanță are că mă auziți dumneavoastră acolo, dacă nu vă aud eu aici! Mă interesează tendința! Dacă e în creștere... Nu! N-aud! *(Lui Cristea)* Nu se aude nimic!

CRISTEA: S-o trimiță pe Floricel! Au cursă la 7!

RADU *(la telefon)*: Înregistrați, vă rog, presiunea exactă la ora 7 și trimiteți un buletin cu prima cursă! Să vină Floricel, bine! Ne găsește la ingineră Goran! Cu prima cursă! *(Apoi, lui Cristea.)* 41!.. La 5!

CRISTEA *(scofîndu-și ceasul)*: Cinci și jumătate...

RADU: Crezi că a mai crescut?

CRISTEA: Cine știe...

RADU: Mult?

CRISTEA: 47—50...

RADU *(exasperat)*: Și ești calm!

JANA *(nesesizînd, cu admirație)*: Cel mai calm om din lume.

RADU *(pe același ton)*: Și spui 50, de parc-ai spune...

CRISTEA *(sec)*: 50... Așa spun eu!

RADU: Și ți-e indiferent! Din partea dumitale, să urce la 70, la 100!

JANA *(surprinsă)*: Cristea? Indiferent? Dar nu-l cunoașteți!

CRISTEA: Tu nu te băga, Mincule!

JANA: Dacă i-ar fi fost indiferent, nu i-ar fi cerut lui Teiu să dubleze echipa de supraveghere a sondei.

CRISTEA: Mincule!

RADU: Pe mine nu mă interesează echipa! La cît a ajuns?

JANA *(mai mult lui Cristea)*: Iar dumneata ai putea să-i răspunzi că important nu-i la cît a ajuns...

RADU *(ironic)*: Nici nu mă îndoiesc! Important e „de ce”!

CRISTEA *(Janei)*: Vezi? Știe și el!

RADU: Și mai ales, de ce n-am știut s-o prevenim? Și de ce tocmai acum? Și în continuare, încă o mie de alte „de ce”-uri. *(Spre Cristea)* Exagerez?

CRISTEA: Puțin. Primele două ar ajunge.

RADU: Și dacă vom ști „de ce”, să admitem, va înceta pericolul? Nu va mai crește presiunea?

CRISTEA: Oricum, e altceva. Ești mai liniștit. *(E mai liniștit.)* Te așezi... *(Se așază.)* Mai întrebă pe unu', pe altu'...

RADU: Ți s-a întîmplat vreodată și dumitale?

CRISTEA: Da' cum?!

JANA: Cunos și eu vreo cîteva cazuri. Chiar și în lucrarea de stat...

CRISTEA *(supărat că se amestecă)*: Mă băiatule, mă!

RADU *(lui Cristea)*: Și cum s-a terminat?

CRISTEA: Prima oară?

RADU: Prima.

CRISTEA *(oferindu-i tabachera)*: Fumezi?

RADU: Nu, mulțumesc! *(Neatent însă, a luat o țigară.)*

CRISTEA: Eu, tot de atunci, de la prima, am început să fumez.

(Maria Andone, care a urmărit ultima parte a discuției, s-a apropiat de Teiu, așezat într-unul din cele două fotolii — spațiu de joc oarecum delimitat.)

MARIA: Tovarășe Teiu, nu te superi, aș fi vrut să ne certăm,

TEIU: Oricînd. *(Mai mult chiar.)* Cu plăcere!

MARIA: E vorba însă de Radu...

TEIU: Cu atît mai mult!

MARIA: Dar să ne certăm serios, dacă vrei.

TEIU *(pe viață și pe moarte)*: Ne și batem!

MARIA (mai grav decât ar fi vrut):
Dumneata porți vina de a-l fi adus aici.

TEIU : Partea a doua a vinei.

MARIA : Partea a doua ? Cum, partea a doua ?

TEIU : Vina de a-l fi adus atât de târziu.

MARIA : Dar dumneata l-ai convins. Amintește-ți. În seara în care ai venit prima oară...

TEIU (vag) : I-am arătat o hartă geografică, un memoriu tehnic, câteva probe. (Apoi, cu un regret tardiv.) L-am convins prea ușor.

MARIA : Tovarășe Teiu !

TEIU : Și asta n-ar fi nimic, dar nu m-am întrebat niciodată pentru ce a venit, ce l-a adus la noi ?

MARIA : S-ar putea explica...

TEIU (ca cerindu-i confirmarea) : Dorința de afirmare ? Cîntarul cu două gradații ? Sau poate această festivitate, teoriile Natei ?

MARIA : Începe să-mi pară rău că l-am lăsat să vină.

TEIU (cu o ironie care va crește continuu) : Ei, da ! A fost o lipsă... L-am lăsat mult prea liber... Nelegat...

MARIA : Iar fratele meu parc-ar fi știut... Mi-a spus-o de zeci de ori : „Oprește-l, e spre binele lui !”

TEIU : Firește... Să nu-și riște cariera, situația... (Apoi lui Radu care s-a apropiat de ei.) Unchiul dumitale, hotărît începe să-mi placă !

MARIA : El l-a crescut pe Radu.

TEIU : Asta îmi place mai puțin.

MARIA : Era maior de aviație...

TEIU (cu subtext) : Ei, da, maiori... și maiori...

MARIA : Și toți cunoscuții noștri au fost de părere că educația pe care ar fi putut să i-o dea fratele meu...

TEIU (continuînd) : Și mai ales ambiția, dorința de a parveni, de a face carieră...

RADU : Sînt din nou acuzat ?

TEIU : Nu, deloc. Mama dumitale încearcă doar, preventiv, să te apere.

MARIA (cu marea sinceritate a naivității) : Eu îl vedeam pe Radu la cîțiva ani o dată...

TEIU : E și asta o vină. L-am văzut mult prea rar.

MARIA : Eu eram profesoară. Îl cheamam la fiecare serbare de sfîrșit de an...

TEIU : Și ai mai avea, poate, și vina de a-l fi chemat numai la serbări.

MARIA : Și de fiecare dată, mi-amintesc, după ce se împărțeau premiile... Te plictisește ?

TEIU : Dimpotrivă. Rămăsesem la premii...

RADU : De fiecare dată, bătrîna profesoară de muzică Maria Andone, care visase și ea în tinerețe să ajungă o mare solistă, se așeza la pian și cînta.

TEIU : Și aviația ? Maiorul ? Suporta și el muzica ?

MARIA : El îmi spunea totdeauna : „Tu n-ai reușit în viață, Maria, pentru că ai fost prea cînstită, pentru că ai avut prea multe principii și n-ai îndrăznit să calci totul în picioare !”

RADU : Și avea perfectă dreptate ! N-ai îndrăznit ! Niciodată !

(Se sting toate luminile, Teiu apropiindu-se de rampă.)

TEIU (repetînd) : „Avea perfectă dreptate...” „Să calci totul în picioare...” Da, începe să-mi fie teamă, Maria Andone.

INTERPRETA JANEI (ca și cum ar fi ascultat pînă acum povestirea lui Teiu) : Dar asta ar însemna, Petre Teiu, că dumneata presimțai încă de atunci...

TEIU : Știu eu ? În momentul acela nu exista încă un motiv real de alarmă. Presiunea abia trecuse de 40, primele măsuri de siguranță fuseseră luate și, totuși, ce-i drept, mă întrebam ce-o să se întîmple dacă presiunea va crește. Puteam fi sigur de limita de 100 de atmosfere ? Și dacă nu, înțelegînd că n-ar putea rezista pînă la 100, va accepta oare Radu Andone o intervenție pe parcurs, preventivă, și la limită, omorîrea sondei ? N-o va considera drept un eșec personal ? Cum va reacționa ? (Se luminează pentru cîteva clipe peronul.)

RADU (ca și atunci, în timpul primei retrospective) : Sonda aceasta, sonda cu numărul 243... sînt eu, creatorul ei ! Și cîntarul, pentru că în tot și în toate există un cîntar, are numai două gradații : ratare și succes.

(Peronul dispare, rămînînd din nou doar Teiu și interpreta Janei.)

TEIU : Sau dimpotrivă... Ar fi preferat, în numele unei așa-zise afirmări, să amîne intervenția pînă în ultima clipă ?

INTERPRETA (speriată) : Dar neexistînd o limită sigură, ar fi însemnat să riște sonda și zăcămintul... Poate chiar și viețile unor oameni... Ar fi însemnat să accepte riscul erupției !

TEIU : Nu, la erupție nu s-ar fi ajuns.
Eram acolo pentru a o preveni și,
îndată ce ar fi existat un simptom
eruptiv, n-am mai fi amînat inter-
venția. Ar fi însemnat însă alt-
ceva...

INTERPRETA : Nu-mi spui ?

TEIU : Ar fi însemnat că nu l-am
înțeles îndeajuns pe Radu Andone,
că n-am intervenit la timp, că
n-am forat suficient de adînc...

INTERPRETA : Și Jana ?

TEIU : Se întristase și Jana.

(Se luminează din nou locuința Nata-
liei.)

HORIA : Tovarăși, îngăduiți-mi... (Dar
pentru că nu-l ia nimeni în seamă,
își îngăduie singur să mai golească
un pahar ; apoi, ca la o descoperire.)
Vals !

JANA (lui Teiu) : Hai să dansăm !

TEIU : Hai !

JANA (după o singură piruetă) : Dar
dumneata n-ai chef...

TEIU : N-am !

JANA : Atunci, hai pe balcon, la
Pandele...

TEIU (întîrziind o clipă cu privirea
asupra balconului abia luminat și
simulînd un regret) : Nu pot ! Îmi
face semn Cristea... Cică, mi s-ar
fi dus tineretea, auzi, și nu mai
sînt receptiv la romanțe.

(Se luminează balconul. Cu neîmpsi-
ta-i muzicuță, aplecat peste balu-
stradă, Pandele Manu. Și pentru că
se știe singur — prezența Janei
va fi pentru el o surpriză —, renunță
la muzicuță și reia aceeași melodie,
ca pentru sine, cu cuvinte.)

PANDELE (cîntînd) : „Ce s-ar face
fetele de n-ar fi iubirile...”

JANA : Pandele !

PANDELE : Cînt.

JANA : Am făcut o descoperire,
Pandele.

PANDELE : Mare ?

JANA : Foarte mare.

PANDELE : Secretă ?

JANA : Foarte secretă.

PANDELE (impunîndu-și discreție și
reîncepînd să cînte) : „Ce s-ar face
fetele de n-ar fi iubirile...”

JANA : În cîntecul ăsta, Pandele, nu-i
vorba numai de ceea ce se înțe-
lege de obicei prin iubire.

PANDELE : Asta-i descoperirea ?

JANA : E vorba de toate iubirile !

PANDELE : Nu vorbi !

JANA : Și de-o iubire... așa... (unește
printr-un gest tot ce s-ar putea afla
în fața ei : și case, și oameni, și
cer)... o iubire pentru tot, înțelegi ?

PANDELE (reluînd melodia) : „Ce
s-ar face fetele de n-ar fi... (se în-
trerupe și nuanțează în noua ac-
cepție «iubirile» ?”

JANA : Vezi ?

PANDELE : „Ar muri ca frunzele,
toamna cînd cad brumele...” Văd !

JANA : Nu mai cînta.

PANDELE : Nu mai cînt.

JANA : Și povestește-mi ceva. Așa,
despre tine, ce-ai mai făcut ? La ce
te-ai mai gîndit ?

PANDELE : Cu dragoste ?

JANA : Fără !

PANDELE (voit plecticos) : „A fost
odată ca niciodată o sondă. Se ter-
minase forajul, se cimentase co-
loana...”

JANA (preluînd) : „Și-n ultima zi au
început să apară presiuni...” Asta
am mai auzit-o !

PANDELE : Dacă ai vrut „fără”...

JANA : Fără, dar nu deloc !

PANDELE (o altă poveste) : „Acum
vreo cîțiva ani, care va să zică...”

JANA : Vreau o poveste mai nouă.

PANDELE : „...sau poate numai acum
cîteva luni, sau cîteva zile, m-am
îndrăgostit de-o fată”.

JANA : „Mai frumoasă decît toate
fetele.”

PANDELE (după ce o privește cu
atenție ca pentru a se convinge) :
Frumoasă — frumoasă... dar nici
cea mai frumoasă ! (Radical.) Să nu
exagerăm !

JANA : Ba cea mai frumoasă, Pan-
dele ! Cînd iubești, e totdeauna
„cea mai”... (Și ea radicală.) Din
oficiu.

PANDELE (ca neavînd încotro) : Bi-
neee... „M-am îndrăgostit de cea
mai frumoasă !”

JANA (simplu, ca un adevăr oare-
care) : Și ea nu te iubea...

PANDELE : Nu mă iubea ? Adică, știi
tu sigur că nu mă iubea ?

JANA : Unde-ai mai pomenit tu,
Pandele, o poveste în care să se
iubească amîndoi de la bun început ?
S-ar termina prea repede.

PANDELE (resemnat) : „Și ea nu mă
iubea...” (Revoltat.) Dar și așa, vezi,
cînd nu se iubesc, tot repede se
termină.

JANA (ca o soluție) : Trebuia s-o fi
„mintit” și tu că-i aduci luna și
stelele.

PANDELE (a privit cerul îndelung,
cu părere de rău) : Nici că s-ar fi
putut, că era cer fără lună !

JANA : Înseamnă că i-o adusese alt-
cineva mai înainte...

(Pe ultima replică, apare lângă ei Valentin Horia, arătînd așa cum poate să arate un om după 5—6 pahare de băutură.)

HORIA : Tovarăși ! Salvați-mă ! Dați-mi o idee de toast !

PANDELE (amuzat) : Cu dragoste ?

HORIA : Depășit ! Rîde lumea !

PANDELE : Ca să vezi... (Janei) Contradescoperire !

HORIA (cu importanța omului amețit) : Și aceasta, pentru că dragostea, ca și petrolul, e un zăcămint limitat. Se prospectează, se extrage și, într-o bună zi, gata ! Rămîn amintirile !

JANA : Păcat !

HORIA : E o lege a firii.

JANA : Păcat că în urma ta nu va rămîne nimic.

HORIA : Prezentul contează.

JANA : Și tu ești totdeauna absent, Horia !

HORIA (voit tandru, afectuos) : Cît de sincer mă compătimești...

JANA : Poate prea sincer.

HORIA : În urmă cu 25 de ani aș fi făcut pentru dumneata marea și, evident, singura pasiune. Apropo, se spune că prin geriatrie... (Transfigurat.) Tovarăși, am găsit ! Să bem pentru geriatrie ! H₃ ! (Muzică, aplauze, clinchet de pahare și, inerent, o anumită interferență a dialogurilor : Maria Andone, Radu și Teiu, într-o parte a scenei ; Horia și Nata, în cealaltă).

RADU : Primul toast pe care n-o să-l refuze nici Teiu.

NATA (mai mult decît autoritară) : Horia !

MARIA (strict lui Teiu, ca la un consiliu intim) : Într-adevăr ? Ești de părere să bem ?

NATA (lui Horia, luîndu-i paharul din mînă) : Ești la al zecelea, Horia !

TEIU (Mariei) : Ispita e mare...

HORIA (nedreptățit) : H₃ e o victorie a științei !

RADU (pregătindu-se să ciocnească cu Maria și Teiu) : ... Să întinerim, atunci !

MARIA (corectiv realist) : ...Să rămînem așa cum sîntem !

TEIU (completînd și el urarea, mai mult lui Radu) : Să nu îmbătrînim peste noapte !

NATA (din nou lui Horia) : Și ar fi cazul, Horia, să nu mai uiți nici o clipă unde te afli !

HORIA : Să nu uit ? (Luîndu-și un nou pahar.) Atunci, să bem, tovarăși, pentru ca să nu uităm... și să

ținem minte mereu... (Și pentru că a uitat de-acum ideea)... Și să ne amintim totdeauna... și să nu ne înșele niciodată memoria... Și ce mai încolo și-ncoace : trăiască memoria !

TEIU (în continuarea aceleiași urări) :

Iar pentru memorie, cu atît mai mult ! Aici ai nimerit-o, Valhoria !

RADU (amuzat totuși) : S-a amețit complet ! Tot timpul rîde, ar bea... (Apoi ca invitîndu-l să se apropie.) Tovarășe Horia !

TEIU : Nu-l striga ! (Și pentru că Radu pare surprins.) Maria Andone ar fi preferat să nu-l strigi...

RADU (neînțelegînd încă) : Un pahar în plus, unu' în minus... Ce importanță mai are ! Tovarășe Horia !

TEIU : ...Și să-l eviți...

RADU : Dar e absurd ! Îl cunosc foarte bine !

TEIU : ...Și, eventual, să-i acorzi mai puțină încredere...

RADU : Ne aflăm totuși la aceeași masă !... Serbăm același eveniment !

TEIU : ...Și ți-ar mai fi putut dovedi că nici nu-l cunoști, că nu serbează nimic. (Apoi, ca cerîndu-i confirmarea.) Te rog, Maria Andone, convinge-l !

MARIA : Dar nu știu... Cum să-l conving ? Și de ce tocmai eu ? Cu ce drept ?

TEIU : Să zicem... cu dreptul memoriei.

MARIA : Dumneata mă sperii !

TEIU : Dumneata, nu mai puțin ! Și asta pentru că nu pot crede că acest glasvand, bunăoară (îl întredeschide)... să nu-ți amintească nimic. (Invitînd-o să treacă de partea cealaltă.) N-ai mai fost în această încăpere ? Ori, poate crezi că discuția la care, fără voia noastră, am fost martori nu l-ar putea interesa pe Radu Andone ?

RADU : Care discuție ? Ați venit odată cu mine... Nici n-ați avut cînd.

MARIA : Ba da... La sosire ! Cînd Nata și Horia mai făceau încă ultimele pregătiri.

TEIU : Exact ! Cînd luminile nu fuseseră încă aprinse (încăperea principală a festivității trece în întuneric), cînd masa nu fusese încă ornată, și cînd noi, primii veniți, se pare, am fost rugați să ne retragem puțin... și ne-am retras aici.

(Un reflector descoperă din nou încăperea principală, de data aceasta fără invitați ; semiîntuneric, liniște, senzație de gol ; Nata și Horia fac ultimele

pregătiri — pe tot parcursul scenei vor orna masa cu flori, sticle de băutură etc.)

NATA : Încep să nu te mai recunosc,

Horia! Sprinten, vioi, tinerel!

HORIA (cu totul altfel decât pînă acum : lucid și cinic) : Apropierea festivităților mă reconfortează.

NATA : Oricare ar fi, oriunde?

HORIA : Invitat să fiu... Dacă-s invitat, închid ochii.

NATA : E o filozofie...

HORIA : E o experiență de viață.

NATA (pentru că Horia își umple un pahar) : Bei cam mult!

HORIA : Nu-s invitat prea des...

NATA : Și dacă presiunea ar continua să crească?

HORIA : Să crească lent.

NATA : Nu vād deosebirea.

HORIA : Șase toasturi să prind și pe urmă... potopul.

NATA : S-ar putea ca Teiu să fie de altă părere...

HORIA : Îl privește! Libertatea opiniei!

NATA : Ești cinic....

HORIA : În afara producției.

NATA : Și izbucnirile astea naive, de dușman declarat, nu se mai poartă, Valhoria. S-au demodat.

HORIA : Croiala clasică, madam...

NATA : Stofa rămîne veche!

HORIA : Cu alte cuvinte : „S-a sfîrșit cu tine, Horia!”

NATA : Cu aceleași...

HORIA : Și nu mai sînt bun de nimic?

NATA : La cimentări... în producție... controlat zi de zi...

HORIA : Și în viață?

NATA : Depinde...

HORIA : De mine?

NATA : De felul cum vei răspunde la următoarele trei întrebări : Cînd pleacă trenul spre București?

HORIA : La 0,40. Noaptea.

NATA : Și bilete?

HORIA : Pînă în ultima clipă.

NATA : Și presupunînd că aș cumpăra două bilete, al doilea fiind pentru Radu, cunoști vreo metodă ca să-l determin să plece?

HORIA : Constrîns?

NATA : De bună voie.

HORIA : Compromis?

NATA : Dimpotrivă.

HORIA : Rechemat?

NATA : E stupid.

HORIA : Implicat în...?

NATA : Fără implicații.

HORIA : Cu dosar?

NATA : Fără dosare.

HORIA : Pe vremea mea...

NATA (ca la capătul unei demonstrații) : Vezi, asta e, Valhoria! Vremea ta a trecut. Secolul XX — a doua jumătate — preferă beția de idei, virusul psihologic și sentimentul complex — sumă de sentimente...

HORIA (naiv) : Și Radu Andone?

NATA : În ultimă instanță, un bărbat ca toți bărbații, și un creator ca toți creatorii.

HORIA : Intriga, însă...

NATA : Fără intrigă! Sînt alături de el, caut să-l înțeleg și-i vreau binele. Sincer. Îl iubesc.

HORIA : Și cine-ți dă siguranța...?

NATA (întrerupîndu-l) : Mă iubește și, ceea ce tu n-ai să înțelegi, se iubește.

HORIA (știe și el) : Un rest de egoism, puțin orgoliu, o mică vanitate...

(Pe replica lui Horia, Nata deschide ușa glasvandului, înțelege că Maria Andone și Teiu le-au urmărit întreaga discuție, dar, mascîndu-și prima reacție, încearcă să se comporte ca și pînă atunci.)

NATA (continuînd replica lui Horia)... Și mult neprevăzut, foarte mult, Horia! Să-nchini, apropo, nu uita, și pentru acest neprevăzut.

HORIA (fără să realizeze comicul situației) : O să-i displacă lui Teiu. De neprevăzut, să n-audă.

NATA : De cel tehnic, poate. Dar există și unul uman. Poate fi și el prevenit?

HORIA : Te referi tot la plecarea lui Radu?

NATA : Nu mai vorbesc cu tine, Horia. Vorbesc direct cu tovarășul Teiu.

TEIU : Promit să fac tot ce depinde de mine.

NATA : Informîndu-l și asupra acestei discuții?

TEIU : Nu informîndu-l. Cerîndu-i s-o înțeleagă.

NATA : Înseamnă că nu-l cunoști. Va evita să-ți răspundă.

TEIU (apropiîndu-se de Radu, aflat din nou în plină lumină, ca și la începutul retrospectivei) : Poate că într-adevăr nu te cunosc. Și poate că n-ai să-mi răspunzi. Dar nu te minți. În jurul acestei mese sînt tot felul de oameni. Și nu serbează toți același eveniment. Și nu pe toți îi cunoști.

(Pe ultimele cuvinte se aude fîrîitul prelung al unei sonerii.)

RADU (fericit c-a găsit un pretext) : A sunat cineva! S-ar putea să nu

fi auzit! Poate-i Floricel... Eu mă duc să deschid!

(Un reflector, simultan cu plecarea lui Radu, o va descoperi într-un colț al scenei, ca și la începutul piesei, pe interpreta Janei.)

INTERPRETA (lui Teiu, care se apropie de rampă): Dar trebuia să-l oprești! Să-i ceri să-ți răspundă!

TEIU: Ar fi trebuit... Dar Radu Andone a preferat să alerge spre ușă, s-o deschidă chiar el, să facă orice, dar să evite răspunsul.

INTERPRETA: Și ceilalți?

TEIU: Muzica de dans, clinchetul paharelor și toasturile lui Horia se auzeau ca și pînă atunci. (Într-adevăr se aud, și simultan se luminează din nou locuința Nataliei. În jurul mesei — obișnuita agitație.)

HORIA: Tovarăși, îngăduiți-mi un toast pentru neprevăzutul care în această clipă intră pe ușa noastră!

FLORICEL (intrînd pe fondul unei liniști desăvîrșite): Presiunea la

sondă, în spatele coloanei de extracție, 47 de atmosfere! Tendință continuă de creștere...

RADU (luîndu-i buletinul din mînă): Cu următoarea cursă, toată lumea la schelă! (Și pentru că muzica a reînceput.) Opriți, vă rog, muzica!

(Totul reîntră în întuneric, cu excepția pianului, la care a reapărut Maria Andone, și a celui colț al rampei unde a rămas interpreta; din nou, muzica de la început.)

INTERPRETA: La capătul aceleiași zile, Jana Mincu nu mai era în viață. Radu Andone se întreba în ce măsură e vinovat de cele întîmplate, iar Maria Andone se simțea, pentru prima oară, cutremurată. Dar despre toate acestea, dacă n-aveți nimic împotrivă, în partea a doua a piesei.

CORTINA

P A R T E A a II-a

Ridicarea cortinei pare să reediteze intrutul începutul părții I: același pian, același motiv melodic, aceeași intervenție discretă a reflectorului. În scenă, tot ca și atunci, Maria Andone — la pian, și interpreta Janei — cit mai aproape de rampă.

INTERPRETA: Partea a doua a piesei, așa cum ați prevăzut probabil și dumneavoastră, se desfășoară la schelă, avînd în centrul acțiunii continua creștere a presiunilor. Spre deosebire, însă, de partea întîi, obișnuitele intervenții ale lui Petre Teiu privind evoluția personajelor și evoluția dramei se vor îmbina acum, în spiritul unei cît mai fidele reconstituiri, cu intervențiile Mariei Andone. Și iată de ce:

Maria Andone a fost singurul personaj aflat în permanență în biroul lui Radu. Străină de latura tehnică a procesului, ea s-a putut concentra, aproape exclusiv, asupra evoluției umane, aș spune, a presiunilor și respectiv a conflictului. Și, în sfîrșit, pentru că drama Mariei Andone, prin forța lucrurilor, nu a putut cunoaște exteriorizări pe măsura adevăratei ei intensități. În momentele hotărîtoare, străină de viața sondei, era obligată să reacționeze în surdina: printr-un gest, o privire, un surîs. Pornind de aici,

vom răspunde și unei nedumeriri provocate adesea de muzica oarecum neobișnuită a acestui spectacol: renunțînd la obișnuita ei funcție ilustrativă și reprezentînd-o strict pe Maria Andone, muzica își propune să aducă fiorul unei participări active, de pe poziția unui personaj real, conștient de toate sensurile și implicațiile dramei¹. Firește, veți spune, Maria Andone nu putea bănuî la timpul respectiv nimic din ceea ce avea să urmeze. Foarte adevărat! Dar a existat totuși un moment în desfășurarea dramei, și prin aceasta în viața Mariei Andone, cînd realizînd apropierea pericolului — în limitele piesei, a deznodămîntului —, diferitele întîmplări și disconforturi înregistrate la timpul lor, mai

¹ Deci încă o dată: nimic din ceea ce se înțelege în mod curent prin muzică de scenă. Intervențiile melodice reprezintă replici — intenții, temeri, frîmțări, tot ceea ce, pentru a nu falsifica raporturile precise ale dramei, n-a putut fi înregistrat textului.

malt sau mai puțin involuntar, au căpătat dintr-o dată semnificație, sens... (Și întorcându-se spre scenă ca pentru o confirmare.) Maria Andone!

MARIA (fără să se ridice de la pian): Da, a existat un asemenea moment. Mă aflam în biroul lui Radu, era trecut de ora 3 noaptea, și Floricel tocmai adusesse un nou buletin.

VOCEA LUI FLORICEL (ca de foarte departe): Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 93 de atmosfere! Pronunțată infiltrație de gaze! Prim simptom eruptiv! Apropierea de sondă, periculoasă! Jana Mincu transmite...

MARIA: Și-n clipa aceea, poate o să vi se pară de necrezut (muzica se întrerupe), am avut sentimentul că retrăiesc fulgerător toate cele întâmplate, că asist din nou la tot jocul acela cumplit al presiunilor, de parcă atunci aș fi intrat pentru prima oară în biroul lui Radu, și pentru prima oară, atunci... căpătasem puterea să văd, să aud, să înțeleg.

(A reînceput să se audă muzica, s-a luminat între timp și biroul lui Radu, și Maria Andone tocmai a intrat în birou.)

MARIA (comentînd interiorul): Un birou care nici măcar nu-i birou... Avînd în stînga (ridică o draperie) o încăpăre nefolosită, iar în dreapta (deschide o ușă)... întuneric complet!¹

RADU: Nu exagera, mamă. Așteaptă să aprindem lumina.

MARIA: Nu lumina! Fereastră, te rog... Pentru că o încăpăre insuficient aerisită... și toți elevii mei știau acest lucru...

RADU (deschizînd o fereastră care răspunde spre cîmpul de sonde): Poftim, fereastră!

MARIA: Și cînd rămii noaptea la schelă? Sper că nu dormi pe birou?

RADU: Trebuie să fie pe undeva un pat, un șezlong... (Arată în direcția așa-zisei încăperi nefolosite.)

MARIA (descoperind biblioteca): Și dacă aș fi bănuț unde o să ajungă toate aceste cărți, nici nu ți le mai trimiteam! Cît se poate citi? Pînă la urmă o să-ți strici ochii.

RADU: Mamă, mi-ai mai spus. Am o memorie excelentă.

MARIA: Așteptă să-ți vină ideea să-mi oferi și un scaun...

RADU (aducînd două scaune): Altc-ea?

MARIA (venind spre rampă, sala fiind imaginată ca o prelungire a biroului): Nu pot înțelege de ce a fost nevoie ca biroul să aibă în prelungire toată această sală?!

NATA (care tocmai a intrat și a auzit ultima replică; ironică): Aici se adună oamenii dimineața, înainte de a pleca la lucru, și seara, cînd se întorc... (Ca și cum s-ar scuza.) Eu i-am și spus lui Radu: ar fi trebuit să-i dăm foc!

RADU: Nata!

NATA: Bine..., (concesivă) nu-i mai dăm!

FLORICEL (aducînd un buletin și răminînd în scenă doar pe durata replicii): Orele 21.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 49 de atmosfere²

MARIA (ca pentru sine): 49... (Apoi, Natei.) 49 e mult?

NATA: Ceva mai puțin de 50. Aproximativ cu 1.

MARIA: Și de ce tocmai în spatele coloanei?

NATA: Probabil pentru că acolo apar...

MARIA (exasperată): Ar putea să-ți fie rușine! Astea nu sînt răspunsuri, și pe viitor n-am să te mai întreb nimic. Absolut nimic! (Trece în încăpărea cealaltă, în așa-zisa „încăpăre nefolosită”, unde va începe să facă puțină ordine.)

RADU (Natei): Pari bine dispusă.

NATA: S-ar putea să am și anumite motive.

RADU: Mai explică, te rog.

NATA: Am reținut biletele pentru trenul de 0.40.

RADU (nu fără o anumită admirație): Tu ești nebună, Nata!

NATA: Și pentru că tot sînt nebună? Știi ce am în pachet?

RADU (desfăcîndu-l): Cașcaval, parizer, pîine tăiată felii.

NATA: Exact! Sandvișuri! Pentru drum! (Îi întinde mina ca pentru a-i fi sărutată.)

RADU: Nata, fii rezonabilă!

NATA (imitîndu-l): „Nata, fii rezonabilă...” (Apoi, rîzînd îndelung.) Mi-amintesc că odată, în timpul unei excursii, eram în anul II, mi se pa-

¹ Decorul — în limitele indicațiilor existente — ia aprecierea regiei.

² Exprimate laconic, mereu aceeași formulare, replicile lui Floricel vor trebui să difere prin subtextul dramatic corespunzător fiecărei noi presiuni. La 49, bunăoară — invitație la prudență; la 55 — îngrijorare; la 62 — solicitare afectivă; la 71 — alarmă prelungită, febrilă etc.

re, ne-am pomenit fără voia noastră desprinși de grup. Și mi-ar fi plăcut, ți-amintești, să rămânem departe de toți ceilalți. Dar tu și atunci mi-ai cerut să fiu rezonabilă.

RADU : N-am fost împreună în nici o excursie... Astea-s fanteziile tale !

NATA : Dar am fi putut fi. *(Și oferindu-i un sandviș.)* Parizerul presupune mai puțină imaginație.

RADU : Și știi la fel de bine că nu mi-a plăcut niciodată.

NATA : Parizerul. Știu. Iar mie, bărbății fără imaginație.

RADU *(aparent calm)* : Ultimul buletin indica 49. Și vreau să mă pot gândi. Am nevoie de liniște.

NATA *(luînd de undeva, de pe un raft, o carafă)* : Toarnă-mi puțină apă. Vreau să-mi clătesc miinile.

RADU *(acceptînd totuși)* : A ajuns la tine o manie !

NATA : Te înșeli. *(Și în timp ce Radu îi va turna apa.)* E un mic șantaj psihologic. Vrînd-nevrînd, sîntem nevoiți să ne gîndim la avantajele confortului.

RADU : Nata ! Încetează !

NATA : Și să-ți amintești că, în urmă cu ani, tot în timpul unei excursii — mai toarnă-mi puțin ! —, am coborît într-o gară. Mi se făcuse sete. — Nu atît de multă, ajunge — Și abia după ce am găsit pompa de apă — ce pompă ! o nenorocire ! — nu m-ai lăsat să beau ! Să nu răcesc... *(Bea și acuma din pumni.)* Era într-adevăr rece.

RADU : Nu înțeleg unde vrei să ajungi. Ce rost au toate aceste excursii ? De ce le inventezi ?

NATA *(ca și cum n-ar fi auzit sau, poate... dimpotrivă)* : Am promis că vei da un telefon la gară. Trebuie confirmate biletele.

RADU : Cred că n-ai să mă înțelegi niciodată...

NATA : Ori cu alte cuvinte : „Nata *(ca o implorare)*, n-am dreptul să plec... *(Apoi, grandilocvent.)* Presiunea la sondă ar putea să mai crească, son-da ar putea fi în pericol și răspun-zător pentru tot ce s-ar mai putea întîmpla în următoarea sută de ani pe pămînt, sub pămînt și în ceruri, sînt numai eu : inginerul Radu Andone.“ *(Ridicînd receptorul.)* Alo ! Dați-mi gara !

RADU : N-ai alte argumente ?

NATA : Încetează să fii ridicol ! Peni-bil ! Și încearcă să înțelegi că n-ai venit aici pentru a-ți sufleca mîne-cile și a te viri pînă la gît în pe-

trol. Ai venit să verifici un nou sis-tem de foraj. Și ai forat, l-ai verifi-cat ! Obligațiile tale au și încetat ! *(Din nou în receptor.)* Alo !... V-am rugat, gara... *(În aceeași clipă l-a zărit însă pe Teiu și a întrerupt con-vorbirea.)*

TEIU : Nu trebuia să închizi. Se ob-ține greu.

NATA : Ca de obicei, ironic !

RADU : Eu aș fi preferat să-mi spui mai întîi ce se aude. Ce vești ?

TEIU : Nimic deosebit. Crește...

MARIA *(ca pentru sine, în încăperea alăturată)* : „Nimic deosebit... crește...“ Dar asta-i vocea lui Teiu ! *(Și trecînd în biroul lui Radu.)* Te-am recunoscut după voce.

NATA *(surprinsă)* : Aproape și uitasem că te mai afli aici. *(Și pentru că Maria Andone o privește insistent.)* Ce ți se pare curios ?

MARIA : Nimic, așa... Pari mereu alta, schimbată. *(Din depărtare se aude suieratul unei locomotive.)*

NATA : Și ai ținut cu tot dinadinsul să mi-o spui. Să nu-mi închipui, cumva, că n-ai urmărit întreaga discuție.

MARIA : Dar deloc, Nata ! Te înșeli ! Aici e foarte cald. Afară trebuie să fie răcoare... *(Și incurcîndu-se din ce în ce mai mult în explicații.)* Și voiam să cobor, să iau puțin aer... *(Coboară spre interpreta Janei, pe care un reflector tocmai o luminează.)*

INTERPRETA : N-ai fost cinstită, Maria Andone ! Trebuia să-i fi răs-puns : „Da, am ascultat întreaga discuție ! Am înțeles tot ce urma-rești ! Și-am să-l previn pe Teiu ! Am să-l previn chiar acum !“

MARIA : Să-l previn ? Dar nu ! Nu puteam să-l previn ! Pe atunci, vezi, eu mai eram convinsă că Nata are dreptate... Și m-aș fi bucurat să-l știu pe Radu plecat, cît mai departe de sondă, de schelă... *(Odată cu ul-timele cuvinte, interpreta Janei re-întră în întuneric, iar în biroul lui Radu — odată cu revenirea Mariei Andone — se aude sunînd telefonul.)*

TEIU : Alo ! Cine ? Gara ? *(Din ce în ce mai surprins.)* Trei bilete pentru trenul de 0.40 ? Trebuie să fie o greșeală. *(Se uită la Radu ca pen-tru a primi confirmarea, apoi la Nata, la Maria Andone.)* Sau poate, cine știe ? Nu. Nu le anulați. Aș-teptați să vi se comunice. *(Închide telefonul.)*

NATA (lui Teiu, ostentativ): Vedeți vreun motiv special pentru care n-ar fi trebuit să reținem biletele?

TEIU: Eu aş vedea chiar mai multe.

FLORICEL (cu intrarea ei obișnuită): Orele 12.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 53 de atmosfere! Cui predau buletinul?

TEIU: Natei, te rog. (Natei) Unul dintre motive.

NATA (pierzându-și calmul): În situația dată, indiferent de toate aceste buletine...

TEIU: Sau dimpotrivă, ținând seama de ele...

NATA: ...nu mai există decât două soluții!

TEIU: Reținem sau nu reținem bilete.

NATA (iritată): Prima — și vorbesc cât se poate de serios — o intervenție preventivă, pe parcurs, la o presiune rezonabilă.

RADU: Dar care ar echivala cu omorirea sondei! (Citeva clipe de tăcere, muzica reamintind scena de pe peron și replica „Sonda aceasta... sînt eu“.)

NATA: Și a doua — care ar putea să ne convină și mai puțin — să nu intervenim încă și să acceptăm liniștiți eventualitatea erupției.

TEIU: Există și o a treia.

NATA: Fantezistă, poate!?

TEIU: Lipsită de orice fantezie: stabilizarea naturală a presiunii.

RADU (într-o agitație aparent nejustificată): Și în același timp, cea mai simplă! Cea mai logică! Teiu are dreptate!

NATA: Și tot pentru că are dreptate (accentuînd ironia) și pare atît de convins de iminenta stabilizare a presiunii, tovarășul Teiu n-a pregetat nici o clipă în a-și lua toate măsurile de siguranță. (Și pentru că Teiu suride.) Nu văd nimic amuzant.

TEIU: Evit neprevăzutul... V-am promis...

NATA: Atunci, să trecem de-a dreptul la omorirea sondei.

TEIU: Ar fi și asta o soluție. Ați prinde încă trenul de 0.40.

INTERPRETA (de undeva dintr-un colț al scenei, nemaiputîndu-se stăpîni parcă): Dar trebuia să-i explici că a fi pregătit pentru intervenție în orice moment e o datorie elementară, pe cînd a omorî sonda la 53 de atmosfere, cînd nu e încă un pericol direct... e absurd!

TEIU: O știa foarte bine și singură. Era doar inginer. Și cred că nici nu spera să mă convingă. O irita

doar faptul — ceea ce-i esențial pentru înțelegerea situației — că în acel moment Radu și cu mine ne aflam pe aceeași poziție: să nu intervenim, stabilizarea mai este posibilă. (Interpreta reintră în întuneric.)

NATA (reluînd scena): Și pentru că mi se pare că rămăsesem la tren: dumneata, fii sincer, te poți descurca la fel de bine și fără ajutorul lui Radu...

TEIU (dezarmant): Ei, nu... E o cursă prea ieftină...

NATA: Dar din moment ce tot ai început pregătirile în vederea intervenției (și subliniînd) fără aprobarea lui...

TEIU (pentru că Radu nu comentază): N-a reacționat nici el... Trebuia o doză mai mare!

NATA (nerezistînd provocării): Și totuși, la 0.40 vom fi pe peron.

TEIU: Dacă-l convingi, vin și eu: vă aduc și flori, vă car și valizele...

NATA: Și asta numai pentru a încerca pînă în ultima clipă să-l oprești...

TEIU: Exact! Pentru asta! Și de fapt, nu pentru asta: pentru a-ți dovedi cât de sigur sînt că nu va pleca. (Se pregătește să treacă în biroul lui.)

NATA: Dar n-ați servit nici un sandviș...

TEIU: Lăsați... La 0.41... După plecarea trenului.

NATA (lui Radu, după plecarea lui Teiu): Așa cum era de așteptat! Nici n-ai intervenit!

RADU: Am fost însă reprezentat...

NATA: În măsura în care mă ajută memoria, ești autorul unui sistem de foraj, care în următoarele ore își va cîștiga sau nu confirmarea.

RADU: Și ca de obicei, mă comport, probabil, penibil, ridicol...

NATA: Dacă n-ai fi, ai alege totuși un drum, o soluție, ai lua o hotărîre.

RADU: Atîta timp cît presiunea se mai poate stabili, n-am nici un motiv.

NATA: Intervenind însă în ultima clipă, s-ar putea crede că ai vrut să-ți maschezi, printr-o hotărîre de ultim moment, nereușita, compromiterea.

RADU: Mi-ar fi, de-acum, totuna.

NATA: Te înșeli. Cînd omori o sondă la 53 de atmosfere, poți fi acuzat cel mult de un exces de prudență. Și încă de un exces justifi-

- cat: nu te-a interesat sonda, extracția, ci pur și simplu forajul. Important și decisiv pentru tine era să verifici acest nou sistem de foraj! Ești om de știință, cercetător. (Neînțelegându-i privirea.) Ce te surprinde?
- RADU: Nimic. Sau poate felul tău de a gândi.
- NATA: Minți. Te surprinde faptul că gândim la fel, că ne punem aceleași întrebări, că găsim aceleași răspunsuri. (Se aude sunând telefonul, dar Nata îl închide imediat.) Lipsește din birou.
- RADU (alarmat): Trebuia totuși să întreb... Poate era urgent...
- NATA: Nu-ți căuta pretexte pentru a întrerupe discuția! Trebuie să hotărăști!
- RADU: Sonda aceasta nu va fi omorâtă!
- NATA: E ultimul moment când o mai poți face din proprie inițiativă.
- RADU: Și nu va fi omorâtă nici acum, nici mai târziu, niciodată.
- NATA (ca pentru sine): Niciodată? (Cu părere de rău.) Dacă l-aș fi bătut pe acest niciodată, n-aș mai fi fost astăzi aici. Și n-aș fi făcut greșea de a te considera un om deosebit. (Sună din nou telefonul.) Alo? Gara? O clipă... (Acoperind receptorul cu palma.) Și vezi — o să-ți se pară ciudat — până în ultima clipă am crezut că, sunind telefonul, vei spune totuși „da”. Dacă nu din convingere, cel puțin din dorința meschină de a te reîntoarce la masa ta de lucru. (Ispită.) Să întreb la ce oră sosește? Mi se pare că la 6.50... (Încetînd jocul.) Și din dorința de a telefona dis-de-dimineată profesorului, colegilor: „Alo... am revenit! Sistemul s-a verificat. Perfect... Sonda? Nu, m-am ocupat exclusiv de foraj...” Sau din dorința, și mai meschină, de a umbla pe străzi asfaltate, de a nu te spăla deasupra unui lighean și, în sfîrșit, din dorința, omenească și ea, ca la ora cînd vei deveni tandru și declarativ... (Pe ultimele cuvinte a intrat Jana, fără a fi pentru moment observată.) Alo!... (Bate în furcă.) Au închis! Oricum, e însă bine că te-ai hotărât într-un fel și că l-ai ales singur pe „nu”. Și nici n-ai să regreti. Tu ai nevoie, în fond, de un om care să-ți admire frământările, chibzuința. (Observînd-o, în sfîrșit.) Jana, tu n-ai vrea să fii un astfel de om? (Și pentru că sună din nou telefo-
- mul.) Le răspund eu? Le răspunzi tu?
- RADU: Să mai aștepte... Să le rețină. (Și ca să justifice concesia.) Poate până atunci se va stabiliza... (Părăsește biroul.)
- NATA (abia acum răspunzînd la telefon): Alo! Cine? Cristea?... A și plecat! (Apoi, cu siguranța învingătorului.) Nu mi-ai răspuns, Jana, n-ai vrea să fii un astfel de om?
- JANA: N-am înțeles. Ce fel de om?
- NATA (controlîndu-se): A, nu! Nimic! Gîndurile... Asociații cît se poate de stranii! Mă întrebasesm o clipă dacă ai fi în stare să cucerești un bărbat.
- JANA: Să cuceresc? Un bărbat?
- NATA: Dar acum nu mai are importanță. Radu nu se mai află în birou. A plecat.
- JANA: Nu-i nimic. Îl aștept.
- NATA: Și aș mai fi vrut să-ți precizez că, de la o anumită vîrstă, naivitățile — ca și rochițele prea scurte — devin puțin indecente.
- JANA: Cred că cel mai bun lucru ar fi să nu-ți răspund.
- NATA (regretînd): Dar m-ai înțeles greșit. (Exagerat de serviabil.) Eu aș fi vrut dimpotrivă să te ajut: să te învăț cum să te îmbraci, cum să te porți, cum se cucerește un bărbat...
- JANA (sec): Contez pe bunul simț.
- NATA: Numai pe bunul simț? Fără să știi după ce criterii trebuie să alegi ciorapii cu dungă sau fără? Fără un ruj Revlon? Fără o pudră Coty? (Izbucnind într-un hohot de ris.) Dar am glumit. Mincule! Am vrut să te necăjesc. (Și luîndu-și un șal.) Restul scuzelor, cînd mă întorc de la gară. Am plecat! (Sărutînd-o pe obraz.) Îmi închipui că Radu se poate întoarce din moment în moment, și n-aș vrea să te intimideze prezența mea... (Rîde, ca după o nouă glumă, și dispăre.)
- MARIA: Nu trebuia să-i fi dat voie să se sărute, Jana! Trebuia s-o zgîrri, s-o bați, s-o lovești!
- JANA: Ce curios! Dumneata stai, te uiți la oameni, de parcă ai voi să le spui de fiecare dată ceva... și nu le spui nimic.
- MARIA (ca pentru sine): Da, e adevărat! Atunci nu i-am spus nimic.
- JANA (neauzînd-o): Iar eu, dimpotrivă, eu simt nevoia să spun... așa... tot ce gîndesc și ce simt, iar dacă am o bucurie — uitați-vă — mi se citește pe față!

MARIA (citind): „Trebuie să fie o bucurie cu adevărat mare.

JANA (în joacă): Sigur... Sînt cineva!

MARIA: Poftim?!

JANA (cu importanță): Creațoarea unei noi metode! Pentru sondă, vorbesc. În cazul intervenției. N-ai înțeles?

MARIA: Mi se pare că nu.

JANA: Dar e o soluție cît se poate de simplă. V-aș putea-o explica... Și în cel mult 3—4 săptămîni, dacă vă explic metodic...

MARIA (cu părere de rău): Poimiine seara plec.

JANA: Dar e descoperirea mea! A fost tema lucrării mele de diplomă! Doi ani am lucrat! Colegii spuneau că am o idee fixă: intervenții și iar intervenții. Numai șeful catedrei... (Și pentru că îl aude pe Teiu apropiindu-se.) Ssst! (Se apropie de harta geologică prinsă pe unul dintre pereți.) Li fac o surpriză!

TEIU: Mincule!

JANA: Lucrez.

TEIU: Nu faci nimic.

JANA: Fac propuneri.

TEIU: Te ții de prostii.

JANA: Tehnice...

TEIU: Mai bine ți-ai aminti că ești ditamai inginer!...

JANA (pentru că n-ajunge tocmai „acolo” sus, unde ar avea ea ceva de însemnat): Un scaun, te rog!

TEIU: ...și specialist în foraj! (Ii dă totuși scaunul.)

JANA: În intervenții! (S-a urcat pe un scaun și-ncepe să tragă tot felul de linii pe desenul reprezentînd, se pare, o secțiune printr-o coloană.)

TEIU: Și linia aia, ce-i?

JANA: O idee...

TEIU: Prima oară o văd!

JANA: E o idee nouă.

TEIU: Și acolo, în dreapta?

JANA: Ogîndă de beton.

TEIU: La cît?

JANA: La 1300.

TEIU: Și vrei să perforezi?

JANA: Se înțelege...

RADU (care a reîntreat între timp și a urmărit, se pare, tot schimbul de replici): În esență, rămîne însă tot o intervenție! Mai rapidă, mai sigură poate, ideea e chiar interesantă, te felicit... (Schimbînd tonul.) Dar la o coloană calculată pentru 100 de atmosfere, atunci cînd presiunea a trecut abia de 50, refuz să discut despre intervenție.

JANA (nedreptățită): Dar propunerea mea nu-i decît o propunere pen-

tru un caz de forță majoră! O soluție de ultim moment! Nu înțeleg ce vă supără.

RADU: Totul! Și mai ales faptul că nu există om care să nu se simtă obligat să-mi propună soluții, să-mi vină în ajutor...

TEIU (întrerupîndu-l): Mi se pare firesc. Presiunea a trecut de 50. Trebuie să fim pregătiți.

RADU: „Pregătiți!” Ei bine, chiar și acest „pregătiți” l-am auzit în urmă cu 10 minute de la Cristea; în urmă cu 5 de la Pandele, și acum, aici, pentru a treia oară! Sînteți formidabili! Cum de v-ați putut aduna? Ce v-a adus?

TEIU: Eu credeam că nici pe dumneata nu te-a adus altceva.

RADU: Ba da! Altceva! M-au adus acești patru pereți! (Și pe neașteptate, simplu, pe tonul unei mari confidențe.) Interferența aceasta de planuri. (Indicînd spre fereastră.) Unul, real — un peisaj în alb și negru; un al doilea, teoretic (aprinde și stinge o veieuză care-și împrăștie lumina pe rafturile de cărți); și în sfîrșit, un al treilea (peretele cu harta geologică), peretele alb al prezumțiilor, al calculelor și soluțiilor neașteptate, al marilor descoperiri... (luînd de pe perete o fundă), incluzînd bineînțeles funda! (Mariei) Ți-o amintești?

MARIA (surprinsă): Funda?

RADU: Cel mai inteligent lucru pe care l-a gîndit fratele dumitale: „Decît să treci prin viață fără să lași urme pe acest perete alb al marilor afirmări, mai bine pune-ți streangul!” (Janei, colegial.) Și am înlocuit streangul printr-o fundă, din considerente estetice. E funda coroanei de lauri pe care am primit-o într-a întîia de liceu.

TEIU: Ai uitat cel de-al patrulea perete.

RADU (spre sală, minimalizînd): A, da! Această sală! În care se adună oamenii... Colectivitatea... Opinia publică!...

TEIU: A, nu! (Nuanțîndu-le la adevărata lor valoare.) Oamenii! Colectivitatea! Opinia publică!

RADU (ca pentru sine): Al patrulea...

TEIU: Al patrulea sau primul... (Din joc: „Cum vrei s-o iei.”) Cel care nu poate lipsi!

MARIA (depășită de sens): De ce n-ați făcut un perete despărțitor?

TEIU: Ca să nu ne despărțăm...

FLORICE! Orele 22.00! Presiunea la sonda, în spatele coloanei de extracție, 57 de atmosfere!

MARIA (venind spre rampă, spre interpreta Janei, în timp ce, în scenă, pentru câteva clipe, biroul lui Radu intră în întuneric): 57?! Nu se poate! Să fi ajuns într-adevăr la 57? (Apoi, interpretei.) Și Teiu — de parcă mi-ar fi auzit gândurile — s-a mai întors o dată din drum.

TEIU (poate numai vocea lui Teiu): Să sperăm că peste o oră, când mă întorc de la sonda, va fi tot 57.

INTERPRETA: Radu nu i-a răspuns?

MARIA: Nu l-am mai auzit. Se apropiase de fereastra biroului și repeta la nesfârșit — cine știe cum și-a amintit — un început de cîntec. (Un reflector ni-l descoperă pe Radu.) Eu încercam să fac puțină ordine în birou. (Intr-adevăr, încearcă.) Și se făcuse liniște, multă liniște, anume parcă pentru a ne auzi unul altuia gândurile.

INTERPRETA (intrînd și ea în birou): Și Jana?

MARIA: A răsturnat mai întîi un vas de flori (îl și răstoarnă), s-a uitat apoi în stînga, în dreapta, de parcă ar fi așteptat să fie muștrată (se uită, așteaptă), apoi s-a așezat la birou și a început să lucreze.

RADU (fără adresă): Vezi, mi se pare cumplit! Să fii specialist în foraj, să ai în fața ta un buletin — 57 de atmosfere —, să știi că acolo, undeva, e în joc soarta a tot ceea ce ai făcut pînă azi, să nu poți interveni cu nimic, să te obsedeze — stupid! — un început de cîntec, să te amuze că în jur se mai face ordine. (Se apropie de Jana și-i cercetează pentru o clipă hîrțile.) Numai dumneata mai ai tăria de a căuta noi soluții, de a le susține!

JANA: Cred că va trebui schimbată și compoziția noroiului. Va fi nevoie de un noroi mult mai dens.

RADU: Nu mai crezi în stabilizarea presiunii?

JANA: Ca să fiu sinceră... (Din priviri: „nu“.)

RADU (cercetînd-o mai departe, preocupat): Acum îmi amintesc precis: stătea în banca întîi, la margine! Și-ți venea mereu, nu știi de ce, să rîzi. De ce rîdeai?

INTERPRETA (smulgîndu-se parcă din fața lui și venind spre rampă, spre Maria Andone): Dar nu se poate, Maria Andone! Presiunea era în creștere! Eu sînt sigură că Radu

nu mai putea vedea pe nimeni în jur...

MARIA: Și tocmai atunci cînd ai fi crezut că nu mai e în stare să vadă pe nimeni în jur (convîgînd-o parcă să reîntre în rol), pentru că părai liniștită și nu erai... (ca o sugestie) și respirai agitată, pentru că mai erai îmbrăcată ca pentru festivitate și festivitatea rămăsese în urmă... te-a văzut.

RADU: Cîți ani ai, Jana?

JANA: 23...

RADU: Și-i cunoști de mult pe Teiu, pe Cristea?

JANA: De cînd mă știu.

RADU: Ți-a mai pus cineva, vreodată, întrebări din astea prostesti?

JANA: Nu, niciodată. Și nu sînt... prostesti.

RADU: Ai încercat, însă, vreodată, o senzație de teamă și nevoia asta absurdă de a vorbi și de a auzi pe alții vorbind?

JANA: Uneori, la erupții...

RADU (surprins): Cum? Ai mai participat la erupții?

JANA (grav): De zeci și zeci de ori.

MARIA (în șoaptă, ca o indicație regizorală): Dar nu așa, mai bine dispusă, rîzînd. Pentru că Jana nu participase de fapt la nici o erupție. Era vorba doar de un simplu joc din anii copilăriei.

JANA (rîzînd): Casa noastră era undeva sus, pe un deal. Și ne strîngeam noi copiii — aveam pe atunci 7—8 ani — să ne jucăm de-a erupția. De fiecare dată, unul dintre băieții murea — pentru că așa era jocul — și eu trebuia să mă fac că plîng, pentru că eu eram mama sau fiica celui care a murit.¹

RADU: Un joc ciudat...

JANA: Și numai cînd am crescut, au început să mă ia și pe mine în echipă, uneori chiar ca șefa echipei, și trebuia să-l sărut — pentru că Pandelescu schimbă regula jocului — pe cel care salva sonda. Dar eu făceam ce făceam și o salvam singură, și nu-l mai sărutam pe nici unul!

NATA (care a auzit probabil ultima replică): Prea lent, Jana! Orice joc se încadrează în anumite reguli... Într-un anumit ritm! Trebuia să joci mai rapid! Nu te mai pot ajuta cu nimic. (Apoi, lui Radu, în-

¹ Relatarea jocului fiind ea însăși un joc, tonurile grave, sumbre, sînt de la sine excluse. Dacă nu se reușește, ceea ce rămîne la aprecierea regiei, se va renunța cu totul la jumătatea a doua a replicii.

minându-i un *plic.*) Biletele pentru trenul de 0.40.

FLORICEL: Orele 23.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 62 de atmosfere.

TEIU (*reintrind și răspunzând parcă privirii lui Radu*): S-a aranjat S-a pregătit totul! Și am vorbit și cu Cristea. El cunoștea soluția Janei mai de mult. Susține că la noi se potrivește mânășă. Exact ce ne trebuie!

RADU (*surprins*): Exact ce ne trebuie... Interesant! Surprinzător chiar! (*Un ris scurt, nervos.*) La 37 de atmosfere ne urcam în tren să petrecem; la 41, eram în plină festivitate; la 47, plecam spre schelă; la 49, păream ferm convins de stabilizarea presiunii; la 53, intenționam doar să fim pregătiți; la 57, mai discutam despre cel de-al patrulea perete... iar la 62, soluția Janei este „exact ce ne trebuie“.

NATA (*apropiindu-se de Radu*): Înapoiază-mi biletele!

RADU: Ce vrei să faci?

NATA (*luînd biletele și rupîndu-le unul cîte unul*): La 62 de atmosfere nu mai are sens să plecăm.

RADU: Dar mai înainte, în tren, amintește-ți...

NATA: Nu trecuse de 40.

RADU: Și excursiile, omorîrea preventivă a sondei...?

NATA: Nu trecuse de 50.

RADU (*privindu-i, rînd pe rînd, pe Nata și Teiu*): Parcă v-ați fi schimbat rolurile!

NATA: A trecut de 60.

RADU: Și v-ați schimbat rolurile — ceea ce-i jignitor pentru mine — fără să vă fi întrebat nici o clipă de ce am refuzat mai înainte să plec, de ce n-am fost de acord cu omorîrea sondei atunci, de ce nu sînt nici acum, de ce nu voi fi niciodată.

INTERPRETA (*ca pentru sine*): Nici odată? Dar nu se poate... E absurd!

RADU (*fără s-o fi putut auzi și deci în continuarea propriei sale replici*): Și ca să nu vi se pară absurd: omorîrea sondei ar însemna pentru mine compromiterea a tot ceea ce am făcut pînă azi, infirmarea unui întreg sistem de foraj în care, ani la rînd, am crezut și continuu să cred! Și-i munca mea! Sînt gîndurile mele!

INTERPRETA (*de data aceasta, lui Teiu*): Dar tot nu înțeleg... De ce

această izbucnire? De ce atîtea justificări?

TEIU: Presiunea era în continuă creștere, șansele de stabilizare scădeau, datele problemei deveniseră altele și — ceea ce e din nou esențial pentru înțelegerea momentului — pozițiile noastre începeau să se deosebească.

INTERPRETA: Trebuia să-l previi.

TEIU: L-am prevenit. (*Și întorcîndu-se spre Radu.*) Nu-ți cere nimeni să intervii la 60 de atmosfere. Ar fi o prostie. Sînt de acord. Dar dacă îți propui să refuzi ideea intervenției, în general, oricare ar fi presiunea, ne despărțim. Pornim în direcții opuse.

RADU: Fără aprobarea mea nu va interveni nimeni.

TEIU: Iar odată cu apariția primului simptom eruptiv, cu sau fără această aprobare...

RADU: Cu sau fără?

TEIU: Și prin aceasta... cu sau fără Radu Andone, noi tot vom interveni.

RADU: Interesant! Și oarecum explicabil: ți-e teamă! Pentru că, orice s-ar spune, o intervenție de ultim moment la o presiune foarte ridicată ar fi legată de un anumit risc. Mai ales pentru șeful echipei de intervenție! (*Apoi, mai mult decît ironic.*) Și cine ar putea să-l acuze pe comunistul Petre Teiu — șeful echipei — c-a încercat să evite un anumit risc?

MARIA: Radule, ce se întîmplă cu tine?

RADU: Nimic. Constat doar că tuturor ne e teamă. Dumitale (*s-a oprit în fața Mariei*), pentru că, orice s-ar spune, îți rămîn fiu (*Maria Andone se retrage spre Teiu*); Natei, pentru că mă iubește (*s-a apropiat de Nata*) și mai ales m-ar iubi dacă aș fi mai puțin penibil, ridicol (*Nata părăsește biroul*); Janei, pentru că înțelege ce înseamnă toată această navigație spre adîncuri și-i conștientă, poate, de risc; iar mie — pentru că și mie mi-e teamă — de ratare, de compromitere, de toate aceste straturi de marnă, de argilă, de brechie! MARIA (*lui Teiu, în șoaptă*): Ce înseamnă brechie?

TEIU: O întrepătrundere diabolică de roci, care ne-a rupt mai întîii forezele, ne-a distrus nervii, iar acum într-o ultimă zvîrcolire...

MARIA (*ca pentru sine*): Brecia...

TEIU (luind funda de pe perete și desfăcînd-o): O brută!

RADU: Bruta la care te referi avea un admirabil principiu.

TEIU: Îmi închipui... „Admirabil!”

RADU: „Cine-i născut pentru locul întîi nu-l poate accepta pe al doilea!”

TEIU: O brută roasă de ambiție.

RADU: Un om care, la marile manevre din '39, a avut curajul să piloteze un avion care nu fusese nici măcar încercat. La 3000 de metri deasupra Ozanei!

MARIA: Și a căzut...

TEIU (ironic): Dacă nu cădea, ocupa locul întîi...

RADU: Ca de obicei! Morală!

TEIU: Nu, morala abia urmează: n-ai niciodată dreptul, de dragul locului întîi, să riști viețile celor din jur!

FLORICEL: Orele 23.30!...

INTERPRETA (întrerupînd scena): O clipă, vă rog! (Lui Teiu) La orele 23.30 l-ați prevenit deci din nou că el, personal, „de dragul locului întîi”, continuă să riște viețile celor din jur...

TEIU (neînțelegînd încă): Trebuia să-l previn... Era o datorie!

INTERPRETA: Și tot la 23.30 erai hotărît — și Radu știa acest lucru — ca la apariția primului simptom eruptiv, cu sau fără aprobarea lui, să începeți intervenția. Ei, bine...

TEIU: Înțeleg. Dacă n-a fost cumva o greșală de tactică? Și dacă nu cumva, l-am eliberat de răspundere?

INTERPRETA (ca o scuză): Pentru nespecialiști...

TEIU: Chiar și pentru nespecialiști: intervenind abia în ultima clipă, în momentul primului simptom eruptiv, îți rămîne totdeauna un anumit risc, un procent de neprevăzut. Iar pentru a interveni pe parcurs, deci înaintea acestui prim simptom eruptiv, fiind vorba de un foraj experimental, aveam nevoie de aprobarea lui Radu Andone.

INTERPRETA: Și el știa acest lucru?

FLORICEL (reluînd): Orele 23.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 67 de atmosfere!

RADU: 67... sau 77... sau 87!

TEIU (interpretei): Știa... (Apoi, lui Radu) Sperăm totuși că vei înțelege acest lucru înainte de 87!

RADU: Voi înțelege sau nu... Dacă nu există puncte noi de vedere, m-ar bucura să întrerupem discuția. (Îi urmărește cu privirea pe cei care părăsesc biroul, apoi se întoarce spre

Jana, surprins parcă de îndrăzneala de a fi rămas.) Dumneata?

JANA: Așteptam să fiu întrebată.

RADU: Tot în legătură cu sonda?

JANA: Nu. O consultație.

RADU: Nu s-ar putea amina?

JANA: Ar fi păcat.

RADU: E o problemă complexă?

JANA: Despre un om complex... Mi-a fost și profesor...

RADU (iritat): Și aflîndu-te în biroul lui, nu te-ar putea da afară?

JANA: Mi-e teamă că-i în stare.

RADU (îmbunat): Ți-e antipatic?

JANA: Cunosc oameni care ar susține contrariul.

RADU: Trebuia să-i dezminți, să protestezi...

JANA: N-ar fi ajutat. S-a creat în ultima vreme această impresie — care n-a fost suficient combătută — că toate fetele de vîrsta mea se îndrăgostesc ca la comandă de inginerii de vîrsta lui.

RADU: Dumneata însă, nu mă îndoiesc, n-ai „suferit” de această impresie.

JANA: Ca să fiu sinceră... Nu.

RADU: Și față de nimeni.

JANA: De nimeni. Dar Pandeale, vedeți, e de părere că n-ar fi exclus să mă induc singură într-o gravă eroare. Adică, spune el, să „sufăr” (ca și cum ar fi spus să „îubesc”), că doar nu-s de piatră, dar meavînd criteriile de comparație — pentru că aș „suferi” de fapt prima oară —, nici să nu știu cît de mult sînt în stare să „sufăr”.

RADU: Adică, n-ar fi cu totul exclus...

JANA: N-ar fi... Dar fără știrea mea. (Se aude sunînd telefonul.)

RADU: E curios că, în momente de mare încordare, oamenii ajung să-și spună lucruri la care s-ar fi așteptat cel mai puțin. (Apoi, ridicînd receptorul.) Da, Andone... I-am explicat mai înainte lui Teiu... Cum? Nu va rezista pînă la 100? Vreau argumente! Da, scrise! Și nici scrise! Nu admit nici o intervenție! (Revenînd spre Jana.) Oamenii aceștia nu vor să înțeleagă că nu-mi pot semna singur înfrîngerea, capitularea!

JANA: Și dacă nesemnînd se întîmplă o nenorocire? Dacă se pierde zăcămintul? Dacă ar muri un om?

RADU (încercînd să evite): Îmi închipui că omul pentru care ai putea „suferi” ar interveni imediat...

JANA: Tocmai în această problemă voiam să vă consult. (Cu sentimentul grav al unei declarații de dragoste.) Ce-ar trebui să fac dacă acest om ar refuza să intervină?

RADU (necontrolându-se): Am dreptul să amîn pînă la 100 de atmosfere. Limita legală...

JANA (continuînd): Nu mai e nici ea sigură. Nu mai e legală! Abia vi s-a comunicat. Și nu-i vorba de legi.

RADU (persiflant): Știu... De încrederea celor din jur... De responsabilitate... De o mie de alte lucruri...

JANA (mult mai simplu): Da, va trebui să ne întîlnești, să ne spui „bună ziua“, să ne întrebî „Ce mai faci, Mincule?“ „Ce mai faci, Teiule?“ De o mie de alte lucruri!

FLORICEL: Orele 24.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 71 de atmosfere.

JANA (lui Radu): Apoi vor fi 72... 73...

RADU: Știu să număr și singur.

JANA: Am rămas la 73.

RADU: Încearcă mai bine să te transpui în situația mea!

JANA: Am încercat.

RADU: Uitînd însă că ești Jana Mincule.

JANA: Încercînd să uit...

RADU: Și închizînd ochii! Spunîndu-ți că în jur nu e nimeni!

JANA (închizînd ochii și repetînd): „În jur nu e nimeni“...

RADU: Și că presiunea n-a ajuns decît la 71; că ți-au rămas 29 de șanse din 100: aproape o treime! Și că tu nu poți renunța! De ce-ai deschis ochii?

JANA: Pentru că v-am auzit vocea... și vocile altora...

RADU: Dar e vorba de căutările tale, de creația ta! Și crezi în ele! Nu poți admite eșecuri! Și ești convinsă că presiunea se va stabiliza... Ești liniștită!

JANA: Vă tremură vocea...

VOCEA LUI FLORICEL (ca de foarte departe): Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție...

JANA: Și șansele scad. Au mai rămas 28! 27! Și cei din jur vă întreabă...

RADU: Trebuia să uiți că ești Jana Mincule.

JANA: Dar n-am putut uita că există o Jana, un Teiu, un Cristea...

RADU: E condiția realizării tale!

JANA: Dar realizarea aceasta are valoare doar prin ei, pentru ei! Și

nu te poți realiza în afara lor, împotriva lor! (Pe ultimele cuvinte a intrat Cristea.)

CRISTEA (înminîndu-i lui Radu o hîrtie): Raportul! Argumentele!

RADU (refuzîndu-l): Tocmai îi explicam tovarășei Jana că nu voi mai citi astăzi nici un raport.

CRISTEA: În locul dumitale, mai că așa face o excepție.

RADU: Îmi place să cred că glumești. (Apoi, Natei și lui Horia, care au apărut în pragul ușii.) Vă rog, intrați. Tovarășul Cristea a ales cel mai potrivit moment pentru glume.

CRISTEA: Cînd presiunea trece de 70, nu prea mi se întîmplă.

HORIA (bătăios): Coloana-i calculată pentru 100!

NATA (în șoaptă): Nu te-amesteca, Horia! Jocul acesta nu mai e pentru tine!

CRISTEA: Iar eu arătam în raport, negru pe alb, de ce coloana ar putea să cedeze în jurul lui 90—95.

FLORICEL: Orele 0,30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 74 de atmosfere! (În timp ce muzica accentuează tensiunea momentului, un reflector ne-o va descoperi pentru cîteva clipe pe interpreta Janei, chiar lîngă pian, în apropierea Mariei Andone.)

INTERPRETA: Dar nu mai înțeleg! Nu se poate! Parcă abia au fost 71 de atmosfere. Cînd s-a adus noul buletin? Să fi trecut de atunci o jumătate de oră?

MARIA: Nu știu. Nu mai puteam urmări. Se adunaseră acolo și Cristea, și Nata, și Horia, într-un tîrziu și Pandeale, biroul devenise parcă mai mic, mai neîncăpător, și mă copleșise senzația că se strînge mereu în jurul meu... Iar mie îmi rămînea să alerg de la unii la alții, încercînd să-i urmăresc, să-i înțeleg, să găsesc un drum, o ieșire! (Un reflector ni-i descoperă, într-un colț al biroului, pe Nata și Horia; se aude un fluierat prelung de tren.)

HORIA: Trenul de 0,40' Am impresia că n-ai să-l mai prinzi!

NATA: Nu te-ai trezit cu totul, Valhoria.

HORIA: Și mai spuneai că așa și pe dincolo, iubire, metode moderne...

NATA: E un proces prea complicat pentru tine, Valhoria! Și cînd spun proces...

HORIA: Mă gîndesc la sancțiuni!

NATA : Nu fi meschin. Trăiești în plină dramă.

HORIA : Dramele trec, sancțiunile rămân.

NATA : Presiunea a trecut de 74 ! Trezește-te !

HORIA : Din moment în moment se va interveni. Sînt cît se poate de treaz.

NATA : Fără aprobarea lui Radu Andone ?

HORIA : Cine știe ? Ar putea uita să i-o ceară.

NATA : Cu atît mai bine, Valhoria...

HORIA (ca pentru sine) : Să te ferească Dumnezeu să te iubească femeile.

NATA : Radu nu va putea uita niciodată că i-a fost călcată în picioare marea lui șansă de afirmare.

HORIA : Se va resemna. S-au resemnat și alții.

NATA : Un resemnat e capabil de ură, de resentimente. Trebuia să închini, Valhoria, și pentru resemnați. (Un reflector ni-i descoperă, în alt colț, pe Jana și Pandeale.)

JANA : Cînd ai sosit, Pandeale ? Nici nu te-am văzut...

PANDELE : „Foaie verde trei lalele, unde-i chef, hop și Pandeale !“

JANA : Și-aș putea să jur c-ai trecut pe la sondă.

PANDELE : De dragul lui Cristea. Neînsurat, săracu'. Fără copii. Suflet de om și dînsu', vorba nevastă-mi.

JANA : Nici nu ești însoțit, Pandeale, de ce minți ?

PANDELE : Pun răul în față !

JANA : Și abia dac-ai fi fost, s-ar fi zbuciumat săraca, ar fi plîns, te-ar fi oprit, poate...

PANDELE : „Plîng o țîră, iarăși rid/pleacă, zic, să nu te vād...” Nu se poate conta pe femei... Nu-s serioase !

RADU (care tocmai s-a apropiat) : Tovarășul Pandeale ! Tocmai mă miram că nu ești aici. Că n-ai început și dumneata să-mi vorbești de presiuni, coloană, intervenții !

PANDELE : Păi, ce să mă încep, tovarășe inginer ? Că eu mi-am dus și baritul, am pregătit și pompele, un ordin să mai fie, și gata !

FLORICEL : Orele 1.00. Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 76 de atmosfere !

RADU : Ei bine, tocmai acest ordin nu-l vei primi. Nu voi da acest ordin. Presiunea se mai poate stabili-
zări. Și-atîta timp cît se mai poate

stabiliza, refuz să intervin. Înțelegi ? Refuz !

INTERPRETA (Mariei Andone) : Și Pandeale nu i-a răspuns ?

MARIA : Nu i-a răspuns nimeni. De ce să-i fi răspuns ? Din toate aceste izbucniri și din toată această zgomoasă siguranță am înțeles cu toții că nici el nu mai credea în stabilizarea presiunii. (Un reflector îi descoperă pe Radu și Nata.)

RADU : Din nou penibil, ridicol ?

NATA : Din nou. Cred că e o trăsătură de caracter.

RADU (încercînd o justificare) : Era totuși normal... simțeam nevoia să strig !

NATA : Dar ai strigat prea tare. Ca atunci cînd ți-e teamă, cînd ceri ajutor.

RADU : Și totuși, în jurul lui 100... Există legi, obligații morale !

NATA : Pentru tine tot ar fi inutil. Nu ți se va ierta niciodată c-ai aminat pînă în ultima clipă.

RADU : Și-atunci, ce vrei ? Să nu mai aștept ? Să intervin ?

NATA : Să înțelegi că, jucînd totul pe o carte, e stupid să-ți oprești 30 de bani de tramvai...

RADU : Ultimul buletin indica 76.

NATA : ...Să uităm pentru o clipă de sonde, de presiuni, de foraj...

RADU : Dar e absurd !

NATA : ...și să plecăm într-o minunată excursie !

RADU (cucerit, totuși) : Tu ești nebună, Nata !

NATA : Să nu putem fi acuzați că am ratat, cine știe, ultima noastră noapte, ultima clipă de dragoste...

RADU : Uneori mă întreb dacă m-ai iubit vreodată.

NATA : Și eu m-am întrebat în privința ta. Și n-am aflat. Poate te-am intrigat doar. Ca un parfum ciudat, ca un suris ciudat, ca o femeie ciudată. Ce te surprinde ?

RADU (repetînd oarecum o scenă anterioară) : Nimic. Sau poate felul tău de a gîndi.

NATA : Nu te minți. Gîndim la fel : ne punem aceleași întrebări, găsim aceleași răspunsuri. Sînt un fel de oglindă care, fidelă, te reflectă.

RADU (privindu-se în această „oglin-dă”) : Arăt prost ?

NATA : Nu. Răvășit doar. Ca la capătul unei nopți refuzate.

RADU : Noptile care n-au existat.

NATA : Noptile care vor veni. Excursiile de la capătul fiecărei zile.

RADU : Ai o obsesie.

NATA : Nerespectarea traseului, fuga din obişnuit şi saltul mortal.

FLORICEL : Orele 1,30 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie, 78 de atmosfere !

RADU : 78... *(Apoi, Natei)* Uneori, mă întreb de ce nu m-ai părăsit pînă azi !

NATA : Jumătatea frivolă din mine şi-ar fi dorit, fireşte, o viaţă uşoară, un amant, doi amanţi, o maşină... Cealaltă însă, un bărbat în care să creadă. *(Căutîndu-i privirea.)* Şi am crezut !

RADU : În mine ?

NATA : În cel care ai fi putut deveni.

RADU : Şi nu voi deveni ?

NATA : Ai început să te îndoieşti de tine însuşi ! Nu mai vrei cum voiai altădată ! Şi cine nu vrea, cum n-a vrut nimeni pînă la el, nu devine !

RADU : Nu-ţeleg unde vrei să ajungi.

NATA : Să perseverezi, vreau ! Să ai curaj, vreau ! Să-ţi aminteşti de acel miraculos „eu pot, eu vreau, eu trebuie !” Şi-n orice condiţii : împotriva oricui şi a orice ! *(Un reflector îi luminează pe Teiu şi Jana.)*

TEIU : Nu prea arăţi veselă, Mincule !

JANA *(ca pe o descoperire)* : Se schimbă oamenii greu...

TEIU : Ne înşelăm, uneori, crezînd că se schimbă uşor.

JANA : Poate ar fi trebuit totuşi să intervenim.

TEIU : Vorbeşti prostii, Mincule ! Petrolul contează !

JANA *(neînţelegînd)* : De asta şi spun-eam...

TEIU : Petrolul din oameni !

JANA : Îţi place să glumeşti...

TEIU : Îmi pare rău ! În fiecare om sînt vreo 2—3 picături !

JANA : Chiar şi în Radu Andone ?

TEIU : Se înţelege ! Şi în el ! Sintem o ţară foarte bogată !

JANA : Şi ca să ajungem la cele 2—3 picături...

TEIU : Tocmai asta-i ! Trebuie să forăm ! Să forăm zi şi noapte ! Şi naiba ştie ce te-or mai fi învăţat şi pe tine la facultate... că la zăcămintele, stai rău de tot, Mincule ! *(În colţul opus se continuă discuţia dintre Radu şi Nata.)*

RADU : Şi dacă în ultima clipă voi hotărî să intervin ?

NATA : Vei pierde nopţile albe şi excursiile...

RADU : Dar tu, Nata, înţelege !

NATA : Şi va trebui să-ţi găseşti un alt „tu”, mai modest, mai înţelegător, mai comod.

RADU *(înţelegînd)* : Ca de obicei, deci : „nu”.

NATA : O singură şansă...

RADU : O şansă ?

NATA : S-ar putea, cine ştie, ca dintr-un banal compromis, dintr-un calcul meschin...

FLORICEL : Orele 2.00 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracţie...

NATA *(luîndu-i buletinul din mînă şi intrerupînd-o)* : S-ar putea, spun-eam, să încerc să mă obişnuiesc cu ideea celui „da”, puţin blazat, puţin frigid, pe care-l arunci unui bărbat oarecare. *(Continuînd citirea buletinului.)* 78 de atmosfere. Eşti rugat să treci pe la sondă. *(După ce Radu părăseşte scena, Mariei Andone, care s-a apropiat de ea.)* Am impresia că am început să te intrig.

MARIA : Ultima voastră discuţie a lămurit totul.

NATA : E un reproş ?

MARIA : Nu, dar nu mi-au plăcut niciodată şantajele.

NATA : Crezi că trebuia să-i ascund că-l iubesc ?

MARIA : Nu te minţi ! Te iubeşti doar pe tine. Şi ai vorbit mult prea mult despre acel „tu”, singurul care l-ar putea înţelege, care i-ar voi binele... ca să te mai pot crede şi eu.

NATA : Mă aşteptam la o învinuire mai gravă.

MARIA *(făcîndu-i pe plac)* : Există şi un altfel de „tu”.

NATA *(ironică)* : Sentimentală, naivă, romantică, în stare să descopere noi sisteme de intervenţie...

MARIA : Şi care te alarmează, te sperie, tocmai pentru că simţi că-l iubeşti şi ea. Şi-i un alt fel de a iubi.

NATA : Mai bine ţi-ai aminti că eu i-am insuflat lui Radu dorinţa de a se realiza. Eu am continuat opera fratelui dumitale.

MARIA : S-ar fi realizat oricum.

NATA : Dar nu oricum, ci prin el însuşi.

MARIA : Nu-i meritul tău !

NATA : De la mine a învăţat acel „eu pot, eu vreau, eu trebuie !” şi, în afara ambiţiei mele, tot acest „eu” n-ar fi existat niciodată !

MARIA : Şi de ce ai făcut-o ? Din altruism ?

NATA : Nu-u... (Ironică și, fără voia ei, sinceră.) Pentru că sint egoistă, pentru că îmi vreau realizate micile mele vanități și, în general, toată filozofia mea începe în trei cuvinte: „e dreptul meu“ sau, și mai simplu, „mi se cuvine“. Aici voiai să ajungi ?

MARIA : Încep să înțeleg de ce ai fi vrut ca Radu să plece încă în noaptea asta, cu primul tren, și de ce toată discuția aceea ciudată cu Teiu...

NATA : Ar fi putut să-l oprească.

MARIA : Probabil că asta și urmăreai. Încercînd să-l oprească, l-ar fi provocat, i-ar fi rănit orgoliul... și poate, abia atunci ar fi plecat !

NATA : Aș putea să-ți amintesc că la 60 de atmosfere am rupt eu însămi biletele. La asta ce-mi răspunzi ? (Pentru că o vede pe Jana apropiindu-se.) Sau poate îmi răspunzi dumneata ? De ce le-am rupt ?

JANA : Ți-ai dat probabil seama c-ai făcut o greșală. Acest om e îndrăgostit de foraj. Și sonda aceasta înseamnă, pentru el, ani de muncă, de căutări...

NATA : Uneori pari mai puțin naivă.

JANA : Și-ai mai înțeles că acesta ți-e singurul drum : să-l împingi spre risc, să se opună intervenției...

NATA (imprudent) : ... și lui Teiu, lui Cristea, tuturor ! Pentru că e dreptul lui ! Condiția realizării sale ! (Regretînd.) Presiunea se mai poate stabili.

JANA : Nu, nici dumneata nu mai crezi.

NATA : Atunci, cum ? Îți închipui că vreau să-l fac răspunzător de o eventuală erupție ?

JANA : Nu, pe erupție n-ai contat niciodată. Știai foarte bine că la o anumită presiune noi tot vom interveni. Dar îndemnîndu-l să nu accepte intervenția, îți rămînea speranța că, la un moment dat, trecînd peste hotărîrea lui, îl vom rupe de noi, îl vom pierde, îl vom urca în tren.

NATA : N-ai decît să te duci să-i înformezi pe Teiu, pe Cristea !

JANA : Ei te cunosc mai de mult și mai bine...

NATA : Și chiar dacă ar fi așa ! Chiar dacă ar fi fost un calcul... a fost un calcul exact ! Radu nu va interveni !

FLORICEL : Orele 2.15 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 81 de atmosfere !

(În partea opusă a scenei, eventual în biroul lui Teiu, un reflector surprinde discuția dintre Teiu și Cristea.)

CRISTEA : Cam amîni, Teiule ! Nu-mi place că amîni !

TEIU : Și ce-ai vrea ? Să trec „peste“ Andone ?

CRISTEA : La nevoie, și „peste“.

TEIU : O să-și închipuie că am făcut-o pentru liniștea mea. Pentru că o intervenție la 80—85 ar fi mai puțin periculoasă decît în ultima clipă ! Și, în sfîrșit, pentru că echipa e condusă de un fricos... De Teiu !

CRISTEA : Și dacă ar conduce-o altcineva ?

TEIU : „Dacă“ nu schimbă nimic ! Fără „dacă“ !

CRISTEA : La 85, echipa ar fi fost altă dată „acolo“.

TEIU : Va fi și azi. Nici o grijă !

CRISTEA : Și la 2.15, ai auzit, ajunsese la 81...

TEIU : Ajunsese ! Da ! Știu ! Și a continuat să crească ! Știu și asta ! Dar avem datoria să mai încercăm, să-i mai vorbim.

CRISTEA : Dacă ar fi condus-o altcineva, te-ai fi aprins mai puțin...

TEIU : Asta nu-i un motiv...

CRISTEA : Și i-ai fi vorbit mai ușor... Mai limpede !

TEIU : Ce vrei să spui ?

CRISTEA : Ce-ai auzit ! Romînește : s-o conducă altcineva !

TEIU : Dar n-a fost intervenție la care să nu fi fost „acolo“...

CRISTEA : Ai fi mai nimerit, de data asta, „aici“.

TEIU : Eu răspund de intervenție ! Eu hotărîsc !

CRISTEA : Asta ar fi al doilea motiv : dacă ar conduce-o altul, ai răspunde mai mult... Ai trece mai curînd „peste“... Ai hotărî mai ușor !

TEIU : Și cine s-o conducă ?

JANA (care s-a apropiat între timp) : Nu-i o problemă, cine ! Cristea are dreptate !

CRISTEA : Tu nu te amesteca, Min-cule !

JANA : E dreptul meu să mă amestec ! E metoda mea și nimeni n-o cunoaște ca mine !

CRISTEA : Asta-i altă problemă...

JANA : E aceeași, nea Cristea !

CRISTEA : Dar e mai grea. Să răspundă mai marii !

JANA : Dar dacă dumneata ai fi cel mai mare — și ai fi director, ministru — și eu ți-aș telefona că la

noii situația e așa și așa... ce-ar hotărî ministrul?

CRISTEA (*neacomodîndu-se dintr-o dată cu noua calitate*): Ar întreba mai întâi; care e părerea lui Teiu? Că nu se poate, trebuie să aibă și el o părere!

JANA: Teiu n-o să accepte, tovarășe ministru. Sînt fiica lui. Nu-l întrebați pe Teiu.

CRISTEA: Atunci, să-ntrebăm pe altul. Cine mai e pe-acolo?

JANA: Ar fi tovarășul Cristea, comunist, om în vîrstă.

CRISTEA (*flatat*): Atunci, vorbiți cu Cristea! Să vă judece el.

JANA: Dar e o problemă specială, tovarășe ministru!

CRISTEA: Cum adică... specială?

JANA: Pentru prima oară în petrol, o fată vă cere permisiunea să conducă echipa de intervenție.

CRISTEA: E vorba chiar de tine?

JANA: De mine.

CRISTEA: De cînd te știu, Mincule, ai făcut greutăți ministerului!

JANA: Dar sînt inginer, tovarășe ministru! Și intervenția se face după un sistem al meu, după o metodă proprie.

CRISTEA (*prins între Jana și Teiu*): Tu ce zici, Teiule?

TEIU: Nu zic nimic.

JANA (*ministrului*): E dreptul meu!

CRISTEA (*mai departe, lui Teiu*): Zice că-i dreptul ei!

JANA: Și ar fi o nedreptate...

CRISTEA: Auzi, zice că e o nedreptate. Ce să-i răspund, Teiule? (*Și pentru că Teiu ridică din umeri, traducînd.*) Zice să-ți răspund c-au mai rămas cîteva... (*Apoi, din nou lui Teiu, cu toată autoritatea ministrului.*) Dar trebuie lichidate și ele, Teiule! Asta nu-i un răspuns! (*Și-apoi, decisiv.*) Notează! Ordin de zi: azi, 11 iunie, pentru prima oară în istoria petrolului...

TEIU (*ultim protest*): Tovarășe ministru, gîndiți-vă...

CRISTEA: Dacă tovarășul Cristea acceptă să lucreze sub conducerea ei, se aprobă! Semnat, ministru — Cristea. (*Și pentru că s-a apropiat și Pandeale.*) A doua semnătură, adjunctul meu, Pandeale!

TEIU: S-a înțeles, tovarășe ministru!

CRISTEA: Și spuneți-i lui Cristea să plece îndată la sondă! Pandeale să-l urmeze! (*Apoi Janei*) Și nici șefa echipei să nu mai piardă vreme!

PANDELE (*ca la o presimțire*): Tovarășe Cristea! Ne descurcăm singuri! Poate că n-ar fi nevoie...

CRISTEA: E dreptul ei, Pandeale! Ea a găsit soluția!

PANDELE: Dar o fată, acolo, e pentru prima oară...

CRISTEA: Fiecare lucru s-a întîmplat cîndva prima oară.

PANDELE (*lui Teiu*): Măcar azi să mai fi fost dumneata. O singură dată. O zi.

TEIU: A zis ministrul că-s cam bătrîn, Pandeale...

PANDELE: Și nu vei mai fi nicio dată „acolo“?

TEIU: ...și c-ar fi nevoie de cineva și „aici“... De cineva care a mai fost de multe ori „acolo“.

PANDELE: N-o oprești?

TEIU: Dacă-mi dai voie să-i spun că tu mi-ai cerut-o... și c-am oprit-o în numele tău... (*Și pentru că Pandeale nu acceptă.*) Hai, du-te... (*Și ca o încurajare.*) „Ce s-ar face fetele...“ (*În timp ce Pandeale și Cristea dispar, un reflector ni-i readuce pentru cîteva clipe pe Radu, revenind de la sondă, și Nata.*)

RADU: Îi văd, îi aud vorbind, și nu pot înțelege de ce numai eu sînt neliniștit.

NATA: Toți sînt... Nu toți arată!

RADU: Și dacă în realitate sînt singuri de ei și nu se tem de nimeni și nimic?

NATA: Ar fi puțin naiv... În cazul unei eventuale erupții, responsabilitatea și riscul rămîn în primul rînd ale lor!

RADU: La asta nu m-am gîndit. Și poate n-ar fi trebuit să mi-o spui... Nu trebuia s-o știu! (*În colțul opus, continuă discuția dintre Jana și Teiu.*)

TEIU (*Janei, pregătită să plece*): Nu pleca! Mai rămîi...

JANA: Cînd te rugam și eu în urmă cu ani, nici nu voiai să auzi. Și te răsteai la mine (*imitîndu-l, probabil*): „Noaptea asta, Mincule, mai am puțină treabă!“

TEIU: Și, vezi să fii atentă!

JANA (*cu înțelegere*): S-au inversat rolurile...

TEIU: Și cînd ai să ajungi la baraca de intervenție, să suni de trei ori... Să știu c-ai ajuns.

JANA: Am să sun.

TEIU: Și să-ți amintești că odată, înaintea unei intervenții, mi-ai scris așa, o lozincă: „Eroismul în-

- seamă să dăruirea vieții pe parcursul unei întregi vieți...”
- JANA: Și dumneata mi-ai spus, la plecare, că uneori oamenii își pot trăi viața într-o singură clipă.
- TEIU: Asta a fost așa... ca să râdem.
- JANA: Și din prag te-ai mai întors o dată.
- TEIU: Asta a fost atunci, când ai plîns.
- JANA: Și m-ai tras de urechi (*imi-tindu-l*): „De ce ești copil, Jana Mincu? Cine n-ar voi să trăiască 1000 de ani? Și să trăiască cu adevărat... și să trăiască puțin, cât de puțin, chiar și atunci când nu va mai fi?...”
- FLORICEL: Orele 2.30! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 85 de atmosfere! (*Jana va dispărea odată cu Floricel, nu mai înainte de a-l privi lung pe Radu, care s-a apropiat de Teiu.*)
- RADU: Presiunea a trecut și de 85.
- TEIU (*simțindu-i agitația*): Da, s-ar părea că a trecut!
- RADU: Pentru dumneata, poate și pentru alții, amînarea intervenției ar fi legată de un risc.
- TEIU: Și-atunci? Ce-ai hotărît?
- RADU: S-ar cuveni poate să renunț la dreptul de a hotărî.
- TEIU: Nu. Nici asta n-ai fi în stare. Nu ești omu' să renunți! Și nu e un simplu drept! Răspunzi pentru sondă!
- RADU: Și totuși, nu mă pot hotărî! Taie-mă, spînzură-mă, dă-mă în judecată, intentează-mi proces!
- TEIU: Nu un proces... Sau, nu unul obișnuit! Pentru că, de data asta, rechizitoriul va anticipa crima!
- RADU: Dar e absurd. Acest Radu Andone, pe care dumneata vrei să-l judeci, a aplicat primul un nou sistem de foraj, a străbătut nesfîrșite straturi de marne și argile, a învins brecea... ,
- TEIU: Nu, n-am învins-o cu totul.
- RADU: Și a avut doar neșansa ca, în ultimul moment, în mult așteptata zi a primului său mare succes și a festivității, să constate apariția unor presiuni interioare!
- TEIU: De aici în începe rechizitoriul: s-a ajuns la 85 de atmosfere, și asta la o coloană la care se știe absolut precis că va ceda înainte de 100.
- RADU: Dar presiunea se mai poate stabili. Chiar și acum, în această clipă. S-ar putea să fie un fenomen limitat. Să intrăm în extracție normală!
- TEIU: E la fel de posibil și contrariul: să crească!
- RADU: Și atunci?
- TEIU: Ești dator să alegi între cele două variante.
- RADU: Știu: omorîrea deliberată a sondei...
- TEIU: Dar, omorîrea înseamnă în același timp și evitarea erupției, evitarea neprevăzutului.
- RADU: Pentru mine echivalează cu o înfrîngere: sistemul de foraj al lui Radu Andone s-ar dovedi prin aceasta falimentar! Ideile mele — se va spune — n-au dus la nimic! Înfrîngere! Eșec!
- TEIU: Un eșec temporar. După sistemul Janei, în două săptămîni intrăm în normal. Totul va fi în ordine.
- RADU: Eu însă vreau să-mi joc cartea pînă în ultima clipă!
- MARIA: Dar gîndește-te, Radule!
- RADU (*Mariei*): M-am gîndit. Și mă gîndesc de mult. De pe vremea cînd mă invitai la serbările de sfîrșit de an — tu știi că n-am lipsit niciodată — și așteptam ca profesoara de muzică Maria Andone să treacă la pian, și mă gîndeam, ascultîndu-te, cît de mult te-a mistuit și pe tine, cîndva, o pasiune, dacă ani la rînd, în numele ei, ai continuat să-ți rupi din orele de somn ore de repetiții și să transformi — în vis cel puțin — micile voastre festivități în marile tale recitaluri. Și eram singurul om, care la sfîrșit nu te aplaudam niciodată.
- MARIA (*disperată*): Nu m-ai aplaudat?
- RADU: Și te compăttimeam că ți-a lipsit curajul de a fi perseverat, curajul mării verificări, curajul Ozanei!
- MARIA: Radule...
- RADU: De asta am tot amînat! De asta nici acum nu pot hotărî! Nu pot! Și vreau verificarea! Cu orice risc! Pînă în ultima clipă! Singura care-mi poate spune cine sînt, cît pot și ce merit...
- TEIU: Dar am trecut de 85. Ne apropiem de 90. Și asta, la o sondă la care, îți repet, nu avem certitudinea că va rezista pînă la 100 și unde nu-i vorba de succesul sau insuccesul unui recital. Alege!
- RADU: De ce mi-ai spus să aleg?
- TEIU: Nici într-un caz pentru a te speria. Erupția, oricum, va fi prevenită. La primul simptom eruptiv, noi tot vom interveni. Dar amînînd

pînă în ultima clipă, dumneata ai acceptat totuși un anumit risc: al întîmplării, al accidentului, al neprevăzutului. Și aceasta, în numele unei așa-zise afirmări a personalității umane, în numele orgoliului care ți se vrea satisfăcut. Al unei coroane de lauri! Alege! E ultima clipă cînd mai poți să alegi!

MARIA: Poate am greșit și noi, Radule? Poate am trecut prin viață prea ușor? Poate ar trebui să ne oprim o clipă și să privim în urmă? *(Se aude sunînd de trei ori telefonul și, pentru cîteva clipe, apare imaginea Janei, de undeva, de foarte departe.)*

TEIU *(ca pentru sine)*: A ajuns la baracă... Ai grijă, Jana! Mi-ai promis.

JANA: „Cine n-ar voi să trăiască 1000 de ani? Și să trăiască cu adevărat... și să trăiască puțin, cît de puțin, chiar și atunci cînd nu va mai fi?...“ *(Imaginea Janei dispare.)*

RADU *(lui Teiu)*: De ce mi-ai spus să aleg?

TEIU: M-ai întrebat cîndva, ce înseamnă „cu“ și „fără“ Radu Andone.

FLORICEL: Orele 3.00. Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 93 de atmosfere.

CORTINA

P A R T E A a III-a

La ridicarea cortinei, ca și la începutul părții I și a II-a, Maria Andone la pian, și interpreta Janei — cît mai aproape de rampă; același motiv melodic, aceeași intervenție discretă a reflectorului, aceeași atmosferă.

INTERPRETA: Moartea Janei Mincu — și n-aș voi să anticipez asupra semnificațiilor dramei — s-a produs atunci cînd sonda era în afară de orice pericol. Intervenția se desfășurase — așa spune — peste așteptări, se turnase oglinda de beton, se perforase coloana și, dintr-un moment într-altul, ar fi urmat să înceapă așa-numitul proces de scurgere a presiunilor. Întîmplarea a făcut însă ca tocmai atunci unul dintre membrii echipei, un tînăr, dorînd a se dovedi, poate, deosebit de curajos, nerespectînd prin aceasta normele absolut obligatorii de protecție a muncii, să se apropie de prevenitor. Presiunea rămăsese încă în jurul lui 90, jetul de gaze care răzbătuse prin spatele coloanei de ancoraj resfira în aer o ploaie periculoasă de pietre și — ceea ce tînărul n-ar fi trebuit să piardă din vedere, și Cristea i-o spusese de zeci de ori — ventilele aflate și acum sub presiune continuau să fie casante. Și ar fi fost suficient o simplă imprudență ca sonda, zăcămintul, viața acestui om să fie pentru totdeauna pierdute. Jana, care a sesizat prima pericolul — zgomotul făcea imposibilă orice comunicare verbală —, s-a repezit spre el să-l rețină, să-l salveze... Și l-a salvat, salvînd pentru a doua oară, în

felul acesta, și sonda. Prinsă însă de suvoiul de gaze, izbită de pietre, lovită de sfărîmăturile ventilului... ce importanță mai are cum? La capătul aceleiași zile, Jana Mincu nu mai era în viață! Am depășit această primă dificultate a rolului, tragismul unei morți autentice, cu sentimentul neașteptat pentru mine că, în amintirea celor care au cunoscut-o, Jana a rămas la fel de vie și azi... și cu convingerea că în fiecare seară, în fața mea, la spectacol, vor fi zeci și zeci de Jane, băieți sau fete... Da, am spus intenționat băieți sau fete! Dar am mai întîlnit o dificultate în interpretare, și tocmai aceasta din urmă a transformat, așa spune, toată partea a treia a piesei într-un fel de dezbatere între mine și eroii acestei drame. Să mă explic însă: chiar și prin aceste scurte comentarii care preced acțiunea, eu am fost solicitată în permanență ca, în afara rolului Janei, să interpretez și un al doilea, al meu, al actriței avînd și ea o anumită experiență de viață, sentimente și resentimente. Și dacă Jana, bunăoară, îl iubea pe Radu Andone — nu încerc să-i justific iubirea, iubirea nu se justifică —, convinsă fiind sufletește că, mai devreme sau mai tîrziu, Radu va înțelege că realizarea sa nu este posibilă în afara noastră și, nici într-un caz, împo-

triva noastră, pentru mine ca interpretă Radu rămânea o enigmă, un semn de întrebare. Ce s-a întâmplat cu Radu după discuția cu Teiu, unde a mai fost, cu cine a vorbit și care au fost, în ultimă instanță, gândurile acestui om în noaptea de 11 spre 12 iunie, înainte de a fi semnat ordinul de intervenție, înainte de a fi alergat spre baracă? (*Și întorcându-se spre Radu, pe care un reflector ni-l descoperă.*) Pentru că nu se poate, a existat cu siguranță și-n viața dumitale o clipă când, într-o fulgerătoare și stranie frământare...

RADU: Da, a fost! A fost o astfel de clipă! Mă hotărâsem în sinea mea să intervin și alergam spre sondă. Alături de mine — Petre Teiu. Îi simțeam răsuflarea și, din când în când, la fiecare serpentină a drumului ce urca spre baraca de intervenție, mi se părea că-mi șoptește: „Mai repede, mai repede!“ Și auzindu-l, îmi spuneam: Radu Andone, alergi alături de un om; alături de un om pe care atîta vreme nu l-ai înțeles și pe care de atîtea ori l-ai înfruntat. Mai poate avea oare încredere în tine? Și tot eu îmi răspundeam: dar tu ce știi despre „el“? Ai trăit doar atîția ani alături de acest „el“... Mai ții minte, cel puțin, când te-ai întâlnit prima oară cu „el“?

(*În întinericul care învăluie pentru o clipă scena, un reflector îl va descoperi pe Teiu, în picioare, în fața unui birou elegant — biroul din București, se pare, al lui Radu Andone — reeditînd prima lor întâlnire.*)

TEIU (*scofînd dintr-o servietă tot felul de planuri, de eprubete etc.*): O hartă geologică, un memoriu tehnic și cîteva probe de țitei...

RADU (*apărînd de partea cealaltă a biroului*): Caracterul pur teoretic al lucrărilor mele...

TEIU (*întrerupîndu-l*): Acest țitei așteaptă să fie extras!

RADU: Am impresia că am fost întrerupt la jumătatea frazei...

TEIU: Iar extragerea presupune un nou sistem de foraj!

RADU (*părăsind momentul retrospectiv*): Da, mi-amintesc! Era chiar anul trecut, în septembrie... (*Cu o anumită tristețe a evocării.*) Atunci, m-am întâlnit prima oară cu „el“!

TEIU: Te înșeli! Îl cunoșteai de ani și ani! Te-ai întâlnit cu „el“ de zeci și sute de ori! Și sub haina diferitelor lui vîrste și înfățișări ai regăsit

de fiecare dată același și totodată alt „el“... Amintește-ți!

RADU: Să-mi amintesc? De cine?

Dă-mi măcar un indiciu!

(*Un reflector descoperă în spatele lui pe treptele unei scări, urcînd în spirală dintr-un colț al scenei spre colțul opus, tot felul de oameni. Platformele intermediare ale scării — 2-3 platforme — pe cit se poate libere.*)

UN TÎNĂR DE PE PRIMELE TREPT

TE: De mine chiar, unul din nenumărații tăi colegi de liceu, care te-am simțit întotdeauna străin de preocupările noastre și preferam să stau în ultima bancă din clasă decît în prima, alături de tine.

O FATĂ: Sau de noi, fetele, care te poreclisem „bătrînul“, pentru că te simțisem încă de atunci o fire închisă, retrasă...

UN ALT TÎNĂR: Sau de noi, puținii tăi prieteni, care te-am sîtuat încă din '45 să te desparți de maior.

RADU (*spre Teiu, părăsind pentru o clipă toată această lume a oamenilor cunoscuți altădată*): Da, mi-amintesc. A fost cineva care mi-a cerut acest lucru...

TEIU: A fost același „el“.

UN STUDENT: Și tot „el“ a fost și colegul de facultate pe care ai încercat să-l sfidezi pentru că îți cerea să deschizi ochii și să privești în jur...

RADU (*privindu-l îndelung*): Mi-amintesc...

UN ALT STUDENT: Și amintește-ți atunci și de noi. Colegii tăi de cameră, de care timp de trei ani ai ascuns că ai o prietenă, că o cheamă Natalia Goran și că ai fi îndrăgostit... (*Urcînd printre ei, Radu și Teiu au ajuns pe prima platformă pe care se poate citi: Martie 1949.*)

RADU (*îndrăgostit de Nata*): Crezi că nu mă iubește?

TEIU (*în rolul unui coleg cu ochelari, cu basc*): Îl iubește pe cel care ai putea deveni.

RADU: E convinsă că nu mă va înșela niciodată.

TEIU: Cît timp vei fi celebru... și numai dacă vei fi!

RADU: Uneori, o descopăr gîndind ca și mine.

TEIU: Părăsește-o atunci. Pînă nu-i prea tîrziu!

RADU: Dar nici măcar n-o cunoști!

TEIU: Te cunosc pe tine. Mi-ajunge.

RADU: Cu ce drept îți permiți să mă judeci?

TEIU (părăsind momentul retrospectiv și reîncepând să urce): Cu dreptul aceluiași „el“.

UN OM MAI ÎN VÂRSTĂ (între prima și a doua platformă): Și tot „el“ a fost și maestrul acela bătrîn — amînteste-ți — care te-a prevenit, erai în ultimul an: „Numai cu ce se învață din cărți, tinere, nu se trece prin brechie!“

UN TÎNĂR CU OCHELARI: Și inginerul acela care s-a ridicat împotriva caracterului pur teoretic al lucrărilor tale!

ALT TÎNĂR: Și toți colegii tăi de la catedră, amînteste-ți, și profesorii... (Radu și Teiu au ajuns la cea de-a doua platformă — Aprilie 1954.)¹

RADU (tînăr cercetător științific): Tovarășe profesor, ce părere aveți despre lucrarea mea?

TEIU (în rolul unui profesor mai în vîrstă): Un vector, dragul meu, și subînțeleg prin aceasta o forță, trebuie să aibă în afară de dimensiuni, respectiv de talent, și perseverență — și sens!

RADU: N-am sesizat ideea...

TEIU (mai simplu): Vrei să te afirmi?

RADU: Dar e o dorință legitimă!

TEIU: Uitînd că munca ta trebuie să servească cuiva? Că nu poți trăi doar pentru tine? Că oamenii sînt oameni pentru că pot visa, pentru că au idealuri?

RADU (părăsind momentul retrospectiv): Obişnuita morală a profesorului meu. Chiar și în ultima scrisoare primită de la el...

TEIU (începînd să urce spre ultima platformă): Era același „el“...

UN TÎNĂR: Și amînteste-ți și de mine! Eram vecinul dumitale de apartament...

O FATĂ: Eu v-am fost studentă...

AL DOILEA TÎNĂR: Eu am avut o discuție cu dumneata acum cîteva luni într-un tren...

AL TREILEA TÎNĂR: Eu te-am criticat într-o sedință...

AL PATRULEA TÎNĂR: Eu l-am informat pe Teiu că dumneata ești creatorul unui nou sistem de foraj... (Și ajungînd în sfîrșit pe ultima platformă, unde-i vom regăsi pe Pandeale și Cristea — Iunie 1960.)

PANDELE: Alege!

CRISTEA: Trebuie să alegi!

RADU (ca și în prima scenă a personajului): „Sonda aceasta sînt eu... Și cîntarul, pentru că în tot și toate există un cîntar, n-are decît două gradații: ratare și succes.“

TEIU (în propriul său rol): „...Am trecut de 85. Ne apropiem de 90. Și asta, la o sondă la care nu avem certitudinea că va rezista pînă la 100. Alege!“

RADU: Dar astea toate le-am mai auzit de la Pandeale, Cristea, Teiu...

TEIU: De la același „el“.

RADU (coborînd pe partea opusă a scării): De ce mi-ai spus să aleg?

TEIU (întorcîndu-l cu fața spre zecile de oameni înțilniți pe acest „drum al vieții“): Pentru că nu există decît două variante: alături de „el“, sau împotriva „lui“.

RADU (simplu, o șoaptă poate, dar cu toată semnificația actului care-l angajează pentru întreaga viață): Alături.

(Toată scara reintră în întuneric; în aceeași clipă, un reflector surprinde apariția lui Floricel.)

FLORICEL: Orele 3.00! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție, 93 de atmosfere! Pronunțată infiltrație de gaze! Prim simptom eruptiv! Aproximarea de sondă, periculoasă! Jana Mincu transmite... (Îngrozit, Radu se repede să-i smulgă buletinul.)

INTERPRETA: O clipă, te rog! Încă o întrebare! Să presupunem că înainte de a fi intrat Floricel, înainte de a se fi aflat că presiunea a ajuns la 93, Nata ar fi încercat din nou să te convingă, să-ți schimbe hotărîrea.

MARIA: A și încercat. S-a apropiat de Radu, dar era de-acum prea tîrziu. Și a simțit atunci și ea că-l pierduse.

NATA (lui Radu, ironică): Deci, așa cum ți-a cerut Teiu... Te-ai hotărît să intervii!

RADU: E aproape de limită, Nata. Ultima clipă, înțelege!

NATA: Uitînd că orice afirmare presupune curajul unui mare act voluntar...

TEIU (în timp ce scara se luminează din nou): Nu împotriva „lui“!

NATA: Și că riscul singur dă prețuire ideii!

TEIU: Numai alături de „el“ și prin „el“. (Scara reintră în întuneric; fără un cuvînt, Nata se îndreaptă spre ușă.)

¹ În măsura în care, în reprezentație, scena ar necesita o anumită scurtare, se va putea renunța la platforma a doua, respectiv la discuția dintre profesor și Radu Andone.

RADU : Ai plecat ?

NATA : Încerc să am bun simț.

RADU (*fără convingere*) : Dar poate peste o singură clipă...

NATA : E riscant. Mi s-ar putea spune : pleacă !

RADU : Te-ai întristat, totuși...

NATA : Așa se obișnuiește...

RADU (*surprins*) : Și acum, surîzi...

NATA : Ca să simplific scena.

RADU (*ca un comentariu*) : Nata...

NATA : Ca și cum ai fi spus : a fost odată o Nata.

RADU (*totul s-a terminat*) : Nata.

NATA : Pentru că în fiecare din noi a existat o Nata. (*Dispare.*)

INTERPRETA (*lui Teiu, dinafara momentului*) : Dar nu-i adevărat ! Nu în fiecare din noi !

TEIU : Nu în fiecare, e drept. Dar fiecare din noi ar trebui s-o cunoască și s-o recunoască sub haina feluritelor ei înfățișări.

INTERPRETA : Și dacă n-ar fi plecat ?

TEIU : Chiar dacă n-ar fi plecat. Chiar dacă, prin absurd, ar fi reușit să-l convingă, dacă la 0,40 s-ar fi aflat în tren, dacă s-ar fi căsătorit și ar fi întemeiat o familie... Crezi că, mai devreme sau mai târziu, n-ar fi înțeles că există două feluri de a iubi : așa cum, trăind, l-ar fi iubit Jana, cunoscându-l, înțelegându-l, pentru el... și așa cum l-a iubit Nata, pentru ea ? Și în ziua în care ar fi înțeles, în '65 sau '75, drama ar fi fost alta ? Nu ! Despărțirea lui Radu și a Natei era inevitabilă.

FLORICEL (*reintrind*) : Orele 3,00 ! Presiunea la sondă, în spatele coloanei de extracție...

INTERPRETA : Nu încă, te rog ! Mai am o întrebare : să presupunem că intrînd, Floricel ar fi anunțat, dimpotrivă, stabilizarea presiunii. (*Lui Radu*) Ce-ai fi făcut ?

MARIA : Același lucru l-am întrebat și eu. (*Apropiindu-se de Radu*). Dar nu-i totul pierdut, nu-i așa ? S-ar putea ca următorul buletin...

RADU : N-ar mai schimba nimic.

MARIA : Eu mă gîndeam la stabilizarea presiunii. Să nu mai fie nici un fel de presiune.

RADU : Înlauntrul meu ar rămîne...

MARIA : Există și acolo o limită ?

RADU : A ajuns chiar la limită. Și buletinul de „acolo“ (*arată spre sondă*) nu mai înseamnă nimic. Simt că trebuie... Trebuie să intervin, să aleg, să iau o hotărîre.

TEIU (*tot dinafara momentului ; interpretet*) : Și chiar dacă n-ar fi simțit acest lucru ! Dacă i s-ar fi părut că totul se reduce la ce se întîmplă afară și în afara lui, dacă Teiu, și Cristea, și Jana n-ar fi însemnat încă nimic pentru el, ar fi fost posibil să treacă prin viață neînțelegînd-o ? Dacă n-aș fi găsit eu cuvîntul, nu l-ar fi găsit alții ? S-ar fi putut împotrivi vieții ? Și, împotrivindu-se, nu există un moment în viața fiecăruia cînd amintirile răscolitoare și vinovățiile vechi încep să ne urmărească ? Lașii, dezertorii pot dormi liniștiți ?

FLORICEL (*reluînd scena*) : Pronunțată infiltrație de gaze. Prim simptom eruptiv. Apropierea de sondă, periculoasă !

RADU (*repezindu-se spre telefon*) : Alo, sonda ? Andone la telefon ! Nu mai amînați nici o clipă !

INTERPRETA (*înterupîndu-l*) : Și a treia întrebare : cerîndu-le în sfîrșit, să intervină, încerci cumva sentimentul că vei putea șterge prin aceasta urma oricărei vinovății ?

TEIU (*lui Radu*) : Telefonează !

INTERPRETA : Dar telefonul acesta nu mai poate schimba nimic ! Nu-i micșorează răspunderea, vinovăția, și nu-l mai poate scuza !

TEIU : Dar nu pentru a-l scuza, ci pentru a nu-i închide drumul, singurul drum de întoarcere !

RADU (*din nou la telefon*) : Nu mai amînați nici o clipă ! Intervenți imediat ! Perforați !

INTERPRETA : O ultimă înterupere. Să presupunem că la telefon, răs-punzîndu-ți, ar fi fost chiar Jana.

RADU : Fii atentă, Jana ! Sînt 93 de atmosfere ! Și fii atentă cum acționezi ! Cel mai important este „cum“.

JANA (*a urcat între timp pe ultima platformă a scării ; în primele clipe, la telefon, pe urmă fără, comunicînd direct, discuția nepropunîndu-și s-o repete „pe cea de atunci“ decît în esență și nu în litera ei*) : Cum închizi ventilele... Cum pornești pompele... Cum faci perforarea... Așa am crezut multă vreme și eu. Darca să înfrunți presiunea, nu-i suficient să știi „cum“, trebuie să știi „pentru ce“.

RADU (*înterupînd-o*) : Concentrează-te, Jana ! Gîndește-te bine la fiecare operație în parte și numai la operația în sine.

JANA : Numai la șuvoiul de gaze... Numai la prevenitor... Numai la

mișcarea mîinii, a brațului... Dar nu-i adevărat! Trebuie să te gîndești mai întîi că ție, unei fete de 23 de ani, îți stă în puteri să eviți o nenorocire, să salvezi o sondă, un zăcămint, liniștea și viața unor oameni.

RADU : Și să nu umbli fără caschetă, Jana ! Să nu uiți !

JANA (*neauzindu-l, poate*) : Să nu uiți cine ești... Să nu uiți că răs-punzi... Să nu uiți că oamenii au avut în tine încredere !

RADU : Și dacă nu mai ești sigură de noua metodă... Dacă, prin absurd, nu mai crezi...

JANA : Sînt sigură ! Cred ! Cum aș crede în mine !

RADU (*cu îndoaială*) : E totuși nouă, Jana, e neverificată ! Nu știi ce se ascunde în spatele unei metode noi !

JANA : Se ascunde felul meu de a fi, de a gîndi, de a înțelege viața. N-ai încredere în mine ?

RADU : Oricît aș avea... deschide bine ochii ! Nu mai visa, Jana !

JANA : Deschide bine ochii... Ține-i cît mai deschiși ! Și, dimpotrivă, vi-sează ! Toate visurile lumii cuprinse într-un vis !

RADU : E o clipă decisivă...

JANA : Toate sînt decisive și toate se leagă cu cele ce au trecut, cu cele ce-or veni.

RADU : Și fii puțin egoistă. De ce ai risca ? Pentru ce, și în numele cui ?

JANA : Al lui Pandele, și al cîntece-lor sale, și al lui Cristea, al înțelep-ciunii, poate ; și al lui Teiu, al cre-dinței în om ; și al tău, al căutărilor tale. (*Ca o chemare de dragoste.*) Al tău... da, al tău...

RADU : Nu fi naivă, Jana. Ce înseam-nă căutărilor ?

JANA : Înseamnă multă iubire.

RADU : Să uităm de foraj...

JANA : Foraju-i tot iubire. Chiar tu m-ai învățat...

RADU : Dar eu, înțelege-mă...

JANA : Și în fiecare „eu“ e iubire. De ce te minți ?

RADU : Dar nu risca, Jana ! Întoarce-te ! Ne-așteaptă zeci de sonde.

JANA : Și-n fiecare sondă e ascunsă iubirea celor care au trăit și murit pentru ea.

RADU : Dar datorita ta, înțelege...

JANA : E un ideal, o convingere. Și-n fiecare datorie împlinită, un nou iz-vor de iubire.

RADU : Dar coloana, mi s-a transmis, a fost perforată. Presiunea nu mai crește ! Partea ta e făcută !

JANA : Nu există o parte a ta. Totul e al tău. Și-n acest „tot“, al tău, e sensul iubirii !

RADU : Teiu îmi spune să-ți transmit că eroismul înseamnă...

JANA : Spune-i că n-am uitat... Cea mai înaltă iubire ! (*Muzica accen-tuează tensiunea momentului și dra-ma care se consumă în această clipă la sondă.*)

RADU : Dar ce se întîmplă, Jana ? Nu-ți mai recunosc vocea. Presimt că se întîmplă ceva !

JANA : Un om... S-a apropiat un om de prevenitor. (*Ingrozită.*) Ce vrei să faci, omule ? Hei, omule !

(*În timp ce întunericul o învăluie pe Jana, ecoul reia de zeci de ori : „Hei, omule !... Hei, omule !“... Radu a por-nit în fugă, pe scara în spirală, spre ultima platformă, unde fusese Jana, dar Jana nu mai e.*)

RADU (*disperat*) : Jana !

INTERPRETA (*s-a înapoiat din nou lângă pian*) : A fost odată o Jana...

RADU (*căutînd-o*) : Jana !

INTERPRETA : Pentru că în fiecare din noi e o Jana... Și Jana rămasă în viață... Jana din rîndul trei... cinci... doisprezece... — apropie-te, tovarășe Radu —, ar fi vrut să te întrebe acum, înainte de lăsarea cor-tinei : „Nu te simți vinovat de ni-mic ?“

RADU : În seara aceea, acolo, nu m-a întrebat nimeni...

INTERPRETA : În teatru, pe scenă, te vor întreba.

RADU : Și dacă refuz să răspund ?

INTERPRETA : Refuzînd, vor înțelege că nu te crezi îndeajuns de vinovat. (*Cu o ironie — fără voia ei, tristă.*) Și nu te crezi vinovat, vor înțelege și asta, numai pentru că moartea Janei s-a produs atunci cînd dum-neata — nu-i așa ? — acceptaseși intervenția, cînd sonda fusese sal-vată și, în sfîrșit, numai ca o con-secință indirectă a dramei.

RADU : De ce mi-o spui ?

INTERPRETA : O reprezint pe Jana. Răspund de intervenție. Și tocmai pentru că răspund : ce s-ar întîmpla, dacă am admite, fie și pentru o sin-gură clipă, că Jana a murit direct și evident ca urmare a amînării in-tervenției ?

RADU : Dar s-a întîmplat totuși alt-fel ! Și-n fața legilor...

INTERPRETA : Altfel, poate, dar da-torită lor ! (*Îi cuprinde dintr-un gest pe Teiu, Pandele, Cristea, ca și pe toți cei din sală.*) Și numai datorită

lor, în fața legilor, azi, n-ai aparent nici o vină. Și pentru că ai trecut și dumneata printr-o dramă, pentru că ai pierdut-o pe Jana, vei fi chiar, cine știe, compătimit. Ți-ar plăcea să fii?

RADU: Ești o interpretă ciudată.

INTERPRETA: În dezacord cu rolul.

RADU: Nu înțeleg...

INTERPRETA: În locul Janei, nu te-aș fi iubit niciodată! Sau nu te-aș mai fi iubit azi, acum, aici, când vrei să-ți ascunzi vinovăția. Și dacă Jana ar fi trăit...

RADU: Ce vrei să spui?

INTERPRETA: Te-ar fi chemat și ea aici, în fața lor (*spre spectatori*), și le-ar fi spus (*le spune*): judecați-l! Spuneți-i că-i vinovat! Și că judecata dumneavoastră e aspră, tocmai pentru a-l ajuta, pentru că avem încredere în el, pentru că în fiecare dintre noi sînt 2—3 picături de petrol.

PANDELE (*s-a apropiat de interpretă ca pentru a-i face o destăinuire*): Poate că acolo, la dumneavoastră, la teatru, Jana ar trebui totuși să rămînă în viață.

INTERPRETA: Acolo, da. Acolo va rămîne. Pentru că la noi, acolo, mor numai oamenii de care te înstrăinezi și te desparți sufletește, și mor, mai ales, atunci cînd îi uiți încă înainte de a fi plecat de la teatru.

CRISTEA (*ca și la început*): Pentru mine, Jana trăiește și azi. Și-i aceeași față plină de viață, săritoare, puțin băiețoasă...

FLORICEL: Iar eu vă spun doar atît: albul era parcă anume făcut pentru ea. Și chiar atunci, în ultima zi, era îmbrăcată într-o rochie albă, pe talie, cu pliuri...

PANDELE: Și cum se va termina piesa?

INTERPRETA: Dumneata vei veni lîngă mine și-mi vei șopti: „Am făcut o descoperire!”

PANDELE (*conformîndu-se*): Am făcut o descoperire...

INTERPRETA: Mare?

PANDELE: Foarte mare... (*Motivul de la „Ce s-ar face fetele...”*)

INTERPRETA: Secretă?

PANDELE: Foarte secretă... (*Motivul de la „De n-ar fi iubirile...”*)

CRISTEA: Mai bine ai învăța și tu alte cîntece...

PANDELE: Dar tocmai de la cîntec pornește!

INTERPRETA: Atunci, o știu... Cu iubirile...

PANDELE: O alta... A mea! În cîntecul ăsta nu-i vorba numai de fete... E vorba de noi... — și nu mai ride, Floricel — de noi... de toți e vorba!

INTERPRETA (*venind lîngă Teiu*): Și dumneata?

TEIU: Așa cum v-am promis. (*Îi înmînează o scrisoare.*)¹

INTERPRETA (*deschizînd-o și apropiindu-se cu scrisoarea de rampă*): „Mi-ai cerut cîteva cuvinte pe care să le transmițeti din partea mea spectatorilor. Și m-am tot gîndit care anume să fie cuvintele, și mi-am spus: poate așa, mai întii, că n-am uitat-o pe Jana... Ori, legînd cumva de festivitatea pe care o organizase în ziua aceea Nata, că festivitățile noastre, cele adevărate, sînt altfel și că vin așa dinlăuntru sufletului, atunci cînd simți că ai făcut și tu ceva ca cele 2—3 picături de petrol din adîncul oamenilor să iasă la lumină. Și-ar mai rămîne, poate, și sfîrșitul poveștii! Radu Andone e și astăzi la noi... Și n-a uitat... Nu va uita niciodată cele întîmplate atunci. Pandeles s-a înscris la seral... Cîntă, el, tot așa, despre dragoste, dar durerea-i durere! Cristea, azi-mîne, asta-i viața, iese la pensie, dar facem împreună protest la ministru să ne primească înapoi... Cît despre mine, cum mă știți, cu intervențiile, că dacă asta ai învățat, asta faci! Iar despre Nata, dacă o fi să vă întrebe careva, spuneți-i că-i de la sine înțeles că povestea Natei ar fi, de fapt, o altă poveste.”

TEIU (*ca o completare a scrisorii*): Și încă ceva; la urmă de tot, întrebați-i: dumneavoastră fiind în locul Janei, știind că vă stă în putere să preveniți o erupție și să salvați viețile unor oameni, ce ați fi făcut?

C O R T I N A

1 În atenția regiei:

În condițiile în care nu se poate realiza scena amintirilor Radu-Teiu, partea a treia a piesei (păstrînd doar prima jumătate din monologul interpretci, scenele Radu-Nata, Radu-Maria Andone, Radu-Jana, cu respectivele intervenții ale interpretci și ale lui Teiu, inclusiv finalul — scrisoarea) se unește cu partea a doua.